

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferenc-körút 20. sz.
 Fér- és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legutányosabban tisztítottak.
 Posta ertésítés után a ruháért házhoz küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készülékeket
 műkedvelők számára, legújabb
 uttátvesztőket a tengeri rapid,
 kitűnő szemüvegeket megvizsgált
 maximal-lázmérőket, An-
 roid (légsúlymérőket) szabad-
 mazott rajzeszközöket ajánl.
CALDERONI ES TARSA.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérnemű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és
 VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Arjegyzék bérmentve.
 Csaknem ösze nem tévesztendő Földvári J. (Jakab) czéggel.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindennemű fény-
 képészeti gépek és készülékekben.
 Alapítva 1856. — Többször kitüntetve.
 Arjegyzékek ingyen és bérmentve.
 Új! A fotografálás elemei. Ára 2 frt.

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék“
 legközelebb sajtóba kerül. Lakás- és üzletvál-
 tozásokra vonatkozó oly tudósítások, melyek
 még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe
 (VI., Egyetem-utca 4.) érkeznek, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön beiktatásokért és közlemények-
 ért járó díj minden nyeresékedés kizárásával a lehető legesekélyebbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhivatalunkban bármikor kiszolgál-
 tatnak, kívánatra postán is meg küldetnek.

Gazdag tárcza- és regényrovat. Megbízható tőzsdei és
 közgazdasági tudósítások.

XXIX. Évfolyam. XXIX. Évfolyam.

EGYETÉRTÉS

Legnagyobb, legérde-
 kesebb és legkedveltebb
 politikai napilap.

Csávolszky Lajos **Kossuth Ferencz**
 kiadótulajdonos főszerkesztő. főmunkatárs.

Előfizetési ára: egész évre 20 frt; 1/2 évre 5 frt; 1 hóra 1 frt 80 kr. Műtat-
 ványszámot ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, dalszínház-utca 1.

Oszágytulási tudósításai pártatlanok a magok nemében; politikai vezércikkeit hazánk leg-
 jobb publicistái írják.

A Magyar Asphalt
 részvény-társaság

Budapest, Andrássy-út 30
 elvállalja jóállás mellett
 legolcsóbban

asphalt-burkolatok
 fektetését és
 nedves lakások,
 pinceszék, stb. gyökere-
 száraztatását.

Telefon.

Erdélyországi bortermelők raktára
Weiszburg József

bortermelő Erdélyben

Budapest, VIII., József-körút 33.
 (Rákóczy-térrel szemben.)

Telefon szám 58-58.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudó-
 mására hozni, hogy természetes hegyi borok: rizling,
 muskatály, esemege és aszu borokat tartok raktárom-
 ban, azonkívül cognac, tea, rum, szilviorium, ba-
 raczk-pálinka, baraczk-likőr, mindennemű bel-
 és külföldi pezsgőt és likőröket.

Transito pinceszék Budapest, Angyal-földön.
 Megrendelések pontosan és díjmentesen házhoz száll-
 litva eszközöltetnek.

Az első sorvetőgépeket Magyarországon

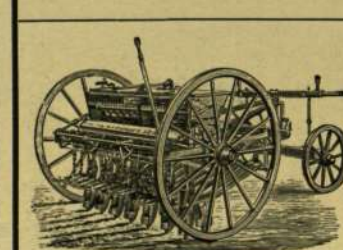
KÜHNE E.

legrégibb gazdasági gépgyára készíté Mosonban.

Eddig 16,000 darab van használatban:

„HUNGÁRIA DRILL“-nek ügynökök általi ren-
 delésénél követeljük KÜHNE E. gyártmányát.

Uj!! Hegyi sorvető: „MOSONI DRILL“

lóherceséplő, czirokcséplő gépek,
 „VENTZKY“-féle takarmány-
 füllesztők, LAACKE-féle rét- és
 szántóföld boronák, hengerek stb.

Főraktár:
 Budapest, VI., Váci-körút 57a.
 Lemberg, All. Grodecka 10. sz.

Arjegyzékek bérmentve.

Első huzás már 1895 október hó 16-19-ig.

31,499 pénznyeremény

5 Millió 600,000 korona

összértékben.

Legnagyobb nyeremény
 a legkedvezőbb esetben **EGY MILLIÓ korona.**

Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére: $\frac{1}{40}$ egész $\frac{1}{20}$ fél- $\frac{3}{10}$ 1 tized $\frac{1}{4}$ huszad $\frac{1}{2}$ korona.

Ajánl és utánvételt szétküld

HEINTZE KÁROLY, fő-elárusító

BUDAPEST,
 Szervita-tér 3. szám alatt.

Videki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósítót 20 fillért küldeni.

Sürgöny-czim: Lottoheintze, Budapest.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

40. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, OKTÓBER 6.

42. ÉVFOLYAM.

Bővebb feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
 POLITIKAI UJDONSAGOK együtt félre — 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt
 félre — 4. Csupán a POLITIKAI UJDONSAGOK egész évre 5.—
 félre — 2.50 meghatározott viteldj is csatlakozó.

PASTEUR.

1822—1895.

A XIX. SZÁZAD tudományos előhaladásának egy
 első rendű bajnoka dől ki a küzdők sorá-
 ból: Pasteur, a tudomány fölöntje, Fran-
 cziaország nagy fia, az emberiség halhatatlan jól-
 tevője.

Hetvenhárom év terhe alatt összeroskadott a
 gyöngye test s világraszóló nagy munkásság után
 elfogyott a természet titkaiba oly mélyen bevi-
 lágított elme lángja; szóval a mulandó ember
 kimúlt, eltűnt, de megmaradtak vívmányai, dicső
 alkotásai, melyek emlékével s érdemeivel együtt
 örök becsülés és tisztelet, enyészhetetlen hála és
 emlékezet tárgyai lesznek, míg ember fog élni
 a földön.

Pasteur Lajos 1822 december 27-én szüle-
 tett a Jura départementbeli Arbois nevű város-
 kában. Iskoláit szülővárosában kezdte meg, de
 eleinte kevesebb hajlamot árult el a könyvekhez,
 mint a rajzoláshoz. Atyja azonban, a ki szerény
 körülmények között élő tímármester volt, mégis
 rávette, hogy a tudományos pályára adja magát.
 Tanulmányai folytatására tehát Besançonba
 ment és az ottani lyceumban jó magaviseleté-
 vel és feltűnő szellemi képességeivel már any-
 nyira kivált, hogy tanulótlársainak felügyelője
 lett havi tíz forint fizetéssel. Önálló kutatásokra
 való hajlamát már ezen korban elárulta. Egy
 tanulótlársával szövetkezve, szabad óráiban állati
 csontokból phosphort állított elő, a mi pedig
 nem volt valami könnyű feladat. Hogy ilyenné
 kedvteléseinek eleget tehessen, az alvás óráit
 volt kénytelen megkevesbiteni. Mikor hajnali
 három órakor a lakásán e szavakkal jelent
 meg az éjjeli őr: „Föl, Pasteur úr! a lustaság
 ördögét el kell fűzni”, Pasteur már asztalánál
 dolgozott.

Besançonból Párisba, az „École normale su-
 périeure“-be ment, a hol bölcsészeti tanulmá-
 nyait elvégezvén, 1847-ben „docteur des scien-
 ces physiques“ lett.

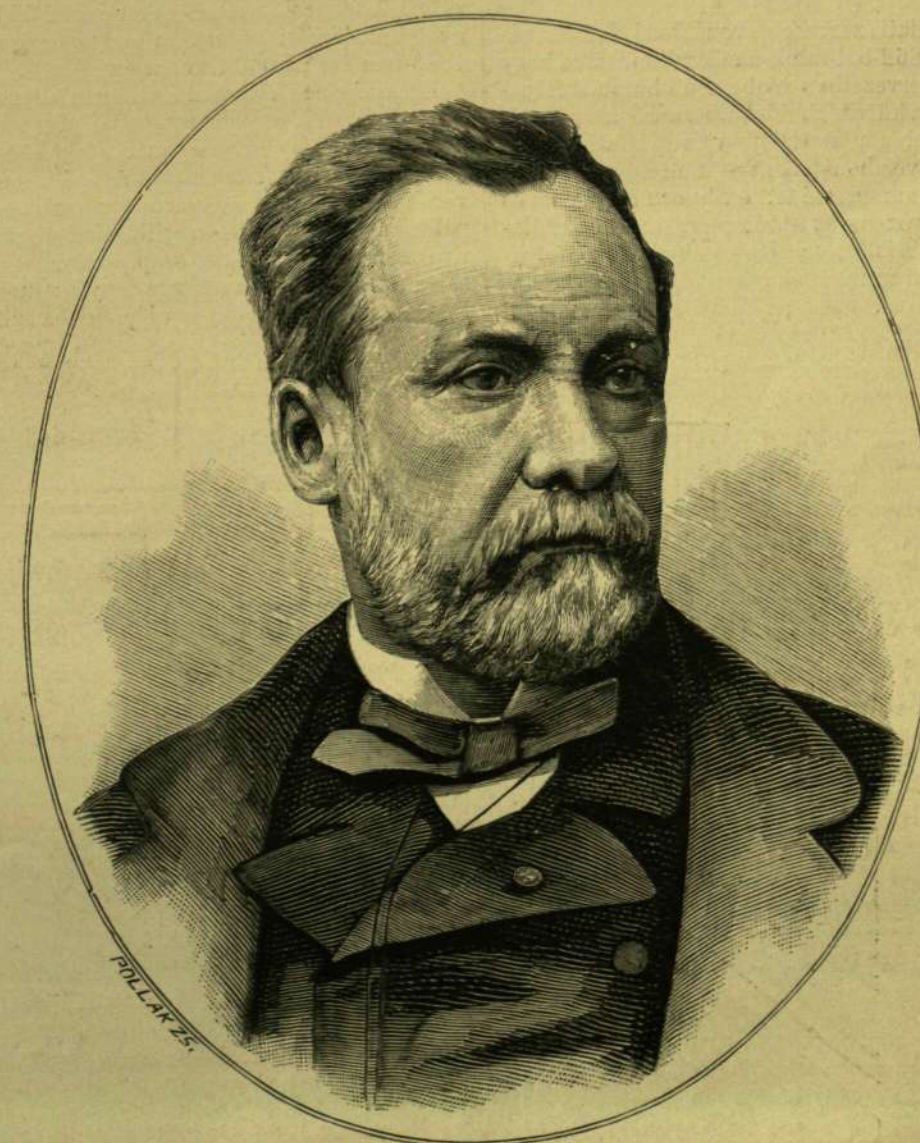
A következő évben már a dijoni lyceumban
 találjuk, mint a fizika tanárát, nem sokára pedig
 Strassburgban, a hol az egyetemen mint helyet-
 tes tanár a vegytan tanította. Ekkor már több,
 a fizika és vegytan körébe tartozó tudományos
 dolgozatát mutatták be a franczia tudományos
 akadémiának, mely munkái egyszerre a legéle-
 sebben megfigyelő és mély gondolkodású termé-

zettudósok sorába emelték. De meg is érdemel-
 ték már ezen munkái a figyelmet, mert nem
 egyszerű, hanem szerföltött bonyolódott kérdése-
 ket oldott meg velük, mely kérdésekről egy
 tanulótlárs úgy nyilatkozott, hogy „Pasteur nem
 ismeri a tudomány határait; félt, hogy ered-
 ménytelen kísérletekkel fog bibelődni, mert na-
 gyon szereti a megoldhatatlan problémákat.”
 Szerencsére a félelem alaptalan volt, mert a
 problémák megoldhatóknak bizonyultak, — az
 igaz, hogy csak oly magas röptű elme által meg-
 oldhatóknak, a minő a Pasteur volt.

Tudományos dolgozatai annyira felkeltették
 az irányadó körök figyelmét, hogy már 1853-ban,

31 éves korában megkapta a becsületrendet és
 a következő évben az újonnan felállított liliei
 „Faculté des sciences“-hoz vegytan-tanár né-
 veztek ki, a honnan három év múlva az „École
 normale supérieure“-hez került, mint a természet-
 tudományi szakcsoport vezetője.

Ez évre esnek azon vizsgálatai, melyekkel a
 vegytan és fizika körébe tartozó dolgozatait
 befejezte s a melyek mintegy rávezették arra,
 hogy az erjedés tanával foglalkozzék. Azt találta
 ugyanis, hogy a borkősavas ammoniak az erjesztő
 anyagok folytán kétféle borkősavas ammoniakra
 válik, melyek vegyi összetételüket illetőleg
 azonosak ugyan, fizikai sajátságaikban azonban

PASTEUR.

némileg eltérnek egymástól, a mennyiben az egyik a sarkított fényt jobbra, a másik pedig balra téríti. E fölfedezésen épült fel három évizedt mulva az úgy nevezett *molecularis asymmetria* elmélete, a mely a mai kémiai szerkezettan alapjától szolgál.

De nemcsak ezért fontosak Pasteur ezen vizsgálatai, hanem azért is, mert — a mint már említettük — ráterelték figyelmét az erjedés tanára. Az időben ugyanis még általában el volt fogadva Liebig tana, mely szerint minden erjedés tisztán vegyi folyamat. Pasteur azonban minden kétséget kizáró módon bebizonyította, hogy minden erjedést élő apró szervezetek okoznak és hogy minden erjedésnek megvan a maga külön apró élő organismusa, a mely azt előidézi.

E nagy fontosságú vizsgálatok szükségképi folyamánya volt azon kérdés megoldása, hogy az erjedést okozó apró élő szervezetek honnan származnak. Ezen kérdést illetőleg végzett bizonyító erejű kísérletek alapján azután megállapította az úgy nevezett önmézés vagy spontán generatio tanát, kimutatva, hogy a bor és sör romlását nem a bennük maguktól képződő szervezetek idézik elő, hanem előidézik a természetben mindenütt készen jelenlévő oly apró szervezetek, melyek a borból és sörbe belejutva, ott elszaporodnak. Ha bizonyos fokra fölmelegítjük a bort, ezzel tönkretesszük a benne levő, romlását okozó apró szervezeteket s akkor a bor bármily hosszú ideig eltartható a nélkül, hogy megromolna. Ha a sörkészítésnél tisztá, idegen apró szervezetektől mentes élesztőt használunk és azt is megakadályozzuk, hogy a levegőtől apró szervezetek jussanak belé, akkor a sör is eltartható éveken keresztül romlás nélkül. E fölfedezései rendkívül nagy fontosságúak a borkezelésre és sörgyártásra nézve is.

E kutatásokat Pasteur már mint az „École des beaux arts” tanára végezte, a hol a geologia, fizika és vegytan tanításával volt megbízva és a hol 1863-tól 1867-ig működött, a mikor a Sorbonnehoz nevezték ki a vegytan tanárává.

Egy rövid cikkben név szerint sem győzőnk mind fölörölni azokat a fölfedezéseket, melyeket Pasteur az erjedés tana körül tett. Át kell térnünk munkálkodásának azon körére, melybe az orvostan illető, nagy fontosságú vizsgálatai tartoznak.

Az élő állati szervezetre vonatkozó első vizsgálatai még 1862-ből valók, a mikor kimutatta, hogy az állati szervezetben végbemenő bomlási folyamatokat is a külvilágból bejutott apró szervezetek okozzák. Bebizonyította, hogy az élő állati szervezetből vett vér hónapokon át nem szenved bomlást, ha csiramentessé tett edényben fogjuk fel és megakadályozzuk az apró szervezeteknek utólagos bejutását is. Az erjedés körébe tartozó, folyamatban levő munkái azonban ekkor még akadályozták abban, hogy az állati szervezetet beteg-

Pasteur, a mint egy veszett eb által megmárt angol leánykát vizsgál.

ségeinek okait tovább fűrkészze. Csak a hatvanas évek vége felé fogott ismét ilyenmő tanulmányokhoz, a mikor a francia akadémia megbízásából a dél-franciaországi selyemtermelést végpusztulással fenyegető *pébrine* és *flacherie* nevű selyemhernyó-betegségek okainak kiderítésével kezdett foglalkozni. Csakhamar rájött, hogy az említett betegségeket apró élő szervezetek okozzák és egyszerűen megállapította a sikeresnek bizonyult módot is, melylyel a betegségek elháríthatók.

1872-ben nagy megdöbbenéssel értesült a világ a szomorú hírről, hogy Pasteurt, a ki akkor már a francia tudományos akadémia tagja és szenator volt, gutaütés érte. A gondos ápolás és erős természete azonban győztek és egészsége lassanként annyira helyreállott, hogy tudományos munkálkodását ismét megkezdhetette, tanári állásától azonban kénytelen volt megválni. A francia nemzet ekkor évi 12,000 frank nyugdíjat biztosított neki, a mely összeg azután 1883-ban évi 25,000 frankra emeltetett.

Egészségének helyreállása után mindenekelőtt a lépfenével kezdett foglalkozni. Igaz ugyan, hogy Rayer és Davaine már 1850-ben látták apró pálczikaszerű képleteket a lépfene állatok vérében, de csak Pasteurnak sikerült ez apró pálczikákat, a lépfene-bacillusokat tisztán tenyészteni, életmódjukat, szaporodásukat pontosan megállapítani és a tiszta tenyészetnek állatokba való átoltása által a lépfene-bacillusok-

nakspecifikus kór-ozó tulajdonságát kétségen kívül helyezni. Ezen vizsgálatok teszik a tulajdonképeni alapját a bakteriológiának, melyet azután Franciaországban főleg Pasteur, Németországban pedig Koch emeltek a tökéletesség magas fokára.

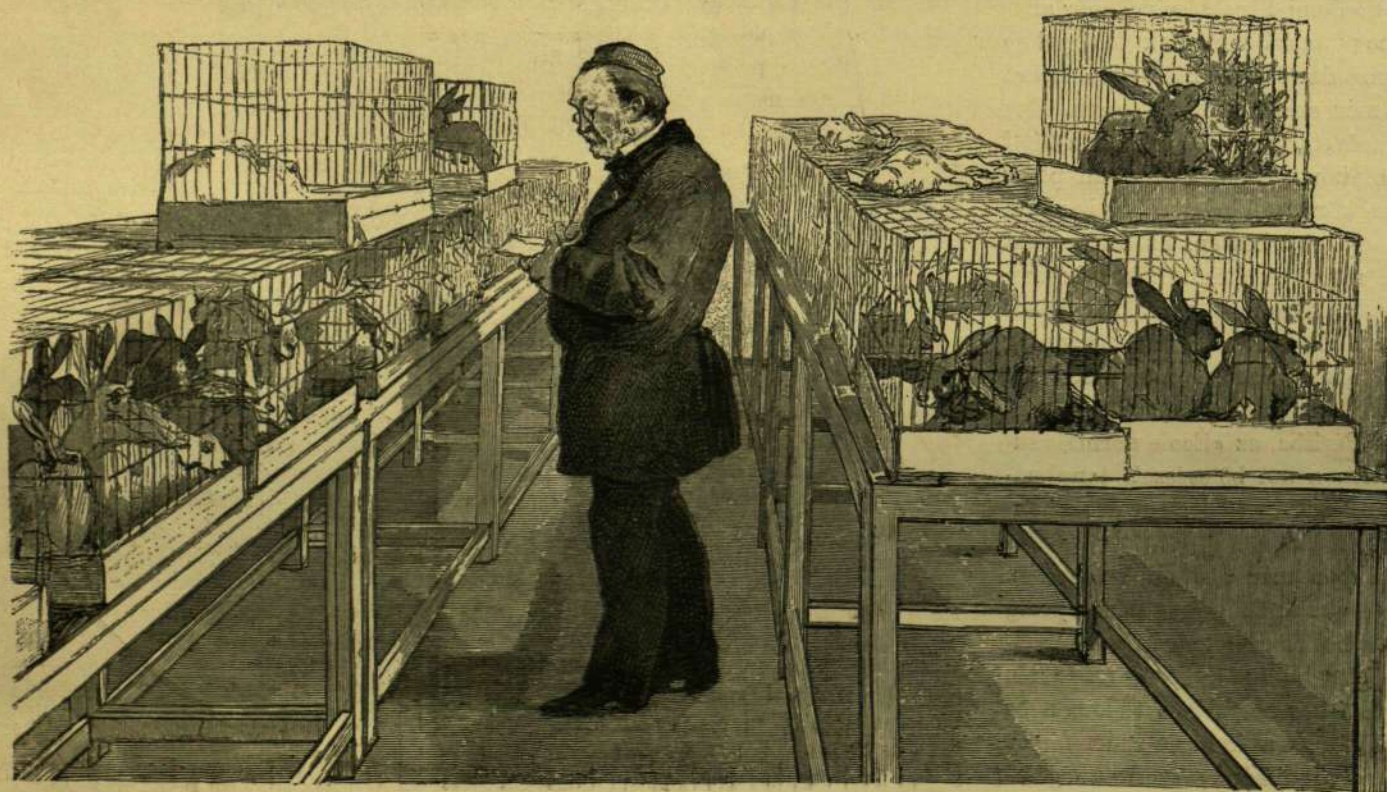
De nemcsak a lépfenével, hanem más fertőző betegségekkel is kísérletezett Pasteur, így a tyúkok kholerájával, a sertés-orbánczával, a lovak typhusos lázával, stb. E vizsgálatai közben jött azután reá orvosi szempontból legfontosabb fölfedezésére, tudniillik a fertőző betegségek elleni védőoltásra. Azt tapasztalta ugyanis, hogy a fertőző betegségeket okozó apró élő szervezeteket, a baktériumokat, különböző módokon (levégőn állás, levégőtől elzárás, bizonyos gázok behatása, magas vagy alacsony hőmérsék befolyása) gyengíteni lehet, annyira is, hogy állatba oltva többé betegséget nem idéznek elő. Ha pedig csak annyira gyengített baktériumokat oltunk az állatba, hogy az állat megbetegszik ugyan, de betegsége nem halálos, hanem gyógyulással végződik: akkor az ilyen állat egy későbbi, teljesen erős (virulens) baktérium-tenyésztéssel beoltást minden káros következmény nélkül eltűr; más szóval a gyengített baktériumok előzetes befecskendezése mentessé teszi a szervezetet az utólagos erős fertőzés ellen.

Ezzel meg volt fejtve a himlőoltás lényege, valamint azon régi tapasztalatok is magyarázatot találtak, melyek szerint a legtöbb fertőző betegség csak egyszer lepi meg az embert.

Legelső vívmányát a fertőző betegségek elleni mentesítés (immunizálás) terén Pasteur 1880-ban érte el, a tyúkok kholeráját illetőleg végzett vizsgálataival. Ezt követték gyors egymásutánban a lépfene és sertés-orbáncz elleni oltások ismertetése, valamint a legborzasztóbb betegség, a veszettség elleni védőoltás, melylyel hosszas, meggyőző erejű kísérletek után 1885-ben lépett a nyilvánosság elé, s melylyel nevét az egész világon a legszelesebb körökben ismerette tette, ezek életét mentve meg eljárásával.

Pasteur, kit 1878-ban a becsületrend nagy szalagjával tüntettek ki, 1882-ben pedig a halhatatlan közé választották meg, 1888 óta a nevével elnevezett nagy párisi intézetben folytatta tanulmányait, a mely intézet nemzetközi adakozásból 1/2 millió frank költségen épült.

Hogy munkálkodása nemzetgazdasági szempontból is mily áldásos és gyümölcsöző volt, arra nézve csak *Huxley* hírneves angol tudósának egy nyilvános előadásán tett azon kijelentését említem, mely szerint Pasteur fölfedezései elegendők helyre pótolni azt az 5 milliárd hadi sarcozt, melyet 1871-ben Franciaország Németországnak fizetett. Hogy pedig az orvostudomány terén tett kutatásai is mily nagy kihatásúak, — noha Pasteur nem volt orvos, — azt egyebekben kívül már csak az is mutatja, hogy maga *Lister* is be vallja, miszerint az antiseptikus sebbezelés

Pasteur, a beoltott állatok közt, laboratóriumában.

felfedezésére tulajdonképen Pasteur tanulmányai vezettek.

Pasteur a valódi tudós mintaképe volt. Csendes visszavonultságban dolgozott kora reggeltől késő estig, s a mi kevés ideje még maradt, azt boldog családi körében töltötte. A rendkívüli szellemi képességeken és bámulatos munkakerőn kívül a szeplőtlen jellem, az igazságosság, a szerénység, a melegen érző emberi szív, az erélyesség kitűzőtt céljai követésében és a nagy hazaszeretet jellemzőit Pasteurt, valamint az is, hogy tudott nagy embereket nevelni.

Pasteur jellemét szépen megvilágítják a következő szavak, melyeket 1892. december 27-én mondott, a mikor a világ minden részéből összesereglett tudósok jelenlétében 70-ik születésnapját ünnepelte a francia nemzet: „Az idegen nemzetek küldöttei, kik oly messze földről jöttek ide, hogy Franciaországnak rokonszenvéket fejezzék ki, a legbensőbb örömet okoznak nekem, mint a ki törhetetlenül bízom abban, hogy a tudomány és a béke győzni fognak a tudatlanságon és a háborún, és hogy a népeknek egységre kell jutniuk abban, hogy ne romboljanak, hanem építsenek, és hogy a jövő azoké, kik legtöbbet teendők a szenvedő emberiség javára. Fiaitok! Bízotok a munka biztos és hatásos módszereiben, kerüljétek a természetlen scepticismust és ne csüggedjétek, ha hazátokra szomorú napok jönnek. Mindig azt kérdjétek magatoktól először: mit tettem okulásomra? azután pedig, mentől előbbre haladtok: mit tettem hazámról? ... Ha pedig közel az utolsó óra, mondassátok el magatokról: tettem annyit, a mennyire képes voltam.”

Halálának híre nem váratlanul érte a világot. Körülbelül egy esztendő óta betegkedett már; fél testét hűdés érte, majd pedig vesebaj tünetei is mutatkoztak. Szerető hitvese karjai között szabadította meg a halál szenvedéseitől Páris közelében, Garches mellett fekvő nyári lakában, szeptember 28-án délután 5 órakor.

Sírba szállt a század legnagyobb tudósa, emléke azonban műveiben örökké él.

LONGFELLOW HENRIK KÉT KÖLTÉ-MÉNYÉNEK TÖRTÉNETE.

Longfellow Sámuel, a műveiben halhatatlan amerikai angol költőnek és egyetemi tanárnak Longfellow Henriknek bátyja, két terjedelmes kötetben írta meg öcsese életét a következő cím alatt: „Longfellow Henrik Wadsworth élete, naplójából való kivonatokkal és levelezésével. Kiadta Longfellow Sámuel.” Ebből a könyvből vesszük át a következőket.

Longfellow, a kitűnő költő, kétszer házasodott s mindkét feleségének halála nagy csapásként süjtött. Első felesége egy portlandi orvos Polter Barret, lánya volt, Polter Storer Mari, ki igen szép, kedves és művelt volt. Midőn Longfellowt a harvardi egyetemhez modern nyelvek tanárául hívták meg, előbb szabadságot adtak neki, hogy a tanszéke körébe eső nyelveket és azok irodalmát bővebben tanulmányozhassa. Ekkor indult három európai utazása közül az elsőre. Ez utazáson felesége is vele járt, kívül 1831-ben szeptember hónapban esküdtött hűséget. A nő azonban, ki gyöngé, beteges volt s különösen, midőn gyermekei születtek, mindig nagyon elgyöngült, utazásuk közben, Rotterdamban, 1835. november 29-ikén meghalt. Képzeltjük a gyöngéd-szívú és hön szerető férj keserves bánatát; de, midőn annyira magához tért, hogy költői tollát ismét fölvehette, elkötözött szeretett feleségének emlékére az „Angyalok lábnyomai” című gyönyörű költeményt írta, melynek fordítását itt közöljük:

Angyalok lábnyomai.

Ha a nap terhét leörte
S az éj szava száll feléd,
Keltve édes, szent gyönyörre
Lelked alvó jobb felét;

Még meggyújtva nincs a lámpa
S mint óriás rém-látomány,
Árny kél, mit a tűzhely lángja
Tánczoltat szobád falán:

Az elkötözötték árnya
Nyílt ajtómon megjelen,
A szeretett, hű és drága,
Ott fél mind megint velem.

Ó, az ifjú hős, ki égett,
Hogy cser földje homlokát,
S ki útfélen ére véget,
Mert nem bírta már tovább.

Ók a gyöngéd, ah de szentek,
Járva kikerestek alatt,
Kik külsőt kezekkel mennek,
Némán tűrve, hallgatag!

S ő, kit ada ifjuságom,
Ó, a gyönyörű, a szép,
Értem élt csak e világon,
Most már szent s honja az ég.

Ó, kit nekem isten küldte,
Hozzám lép most nesztelen
És az üres székre ülve,
Puha keze kezemen,

Ott ül s oly szelíden nyílnak
Rám a mély, gyöngéd szemek,
Mint két szent és néma csillag,
Mely fényt égről földre vet.

Hő ima szóltan beszéde;
Értem, bár nem mondja el:
Gyöngéd vád, áldás a vége,
Mit lég-ajka rám lehel.

Árva szívem hányszor retteg!
S mégis száll e félelem,
Elgondolva, hogy ily szentek
Éltek s haltak ide lenn.

A második házasságot Longfellow Appleton Fáni Erzsébettel, egy kiváló tekintélyben álló bostoni polgárnak, Appleton Náthánnak lányával kötötte. E nő Longfellow egyik életrajzírója így jellemzi: „Benne megvolt a szellemnek és egyéniségének az a bája, a mely elbűvölhette a költő lelkét. Szembetűnő szépségéhez járult modorának csendes méltósága; és hozzá kell még azt is tennünk, hogy, később, mint már idős asszony, még szebb volt, mint üde fiatal-ságában.”

Longfellow Sámuel idézett művének II. kötetében ezeket olvassuk:

1861 július 9-ikén Longfellow neje a könyvtárban ült a kandalló előtt két kis lányával, avval foglalkozván, hogy néhány kis csomagot, melyekben éppen akkor levágotott hajfürte voltak, eltegyen. Egy a padozatra kipattant szikrától könnyű ruhája meggyulladt, s égési sebei folytán a következő reggel meghalt. Három nap múltán történt a temetése az Auburn hegynél. Ez volt éppen az évfordulója esküvője napjának; és szép fejére, mely a halálban is szeretetre méltó és változatlan maradt, valamely kéz narancsvirág-koszorút tett. Férje nem volt jelen, — szobájába zártak azok a szörnyű égési sebek, melyeket maga is kapott. Ezek a sebek idővel begyógyultak. Az idő azonban csak enyhíteni tudja, de soha meg nem gyógyítja azokat a mélyebben fekvő sebeket, a melyek odabenn égnek. Ez a borzasztó megfosztatás, még rettenetesebbé vált a csapás gyorsasága és módja által s majdnem összemorzsolá. Barátai köréje gyűltek és részvétellel özönlöttek hozzá minden vidékről, midőn a szomorú hír végig cikázott a száraz földön és a tengeren át. Bánatát bátorsággal és némán viselte; csak hónapok teltevel tudott beszélni felőle, akkor is csak a legkevésbé szóval. Egyik

távol levő fiútestvéréhez írta: „És most, hogy mindketten mit gondolunk, egy szót sem tudok arról írni. Isten akarhatja teljesedjek.” Egy látogatójához, ki azt a reményt fejezte ki, hogy képes lesz „keresztje elhordozására”, türelimmel viszonzá: „Hordozni a keresztet, igen; de milyen volt az, kit arra fölfeszítettek!”

Ugyancsak e műben még ezeket olvassuk: „Tizennyolcz év múltával egy napon a nyugati vidék tájairól szóló, képekkel ellátott könyvet nézett át s figyelmét annak a rejtelmek hegyének a képe kötötte le, a melynek magános, magas kebelén a hó hosszú mélyedésekben fekszik, s a mely, bár otromba, de csodálatos tisztasággal kelti föl egy nagy kereszt képét. Éjjel, midőn a szobája falán függő képre tekintett, gondolatai abban a költeményben csoportosultak össze, a mely itt következik. Félretette tárczájába, a hol aztán, halála után, megtaláltuk. Ez törtéte föl a titok pecsétjét róla.”

A hókereszt.

A fönn virasztott hosszú éjeken,
Rég elszállott kedves arcz néz reám
A falról; halvány fénykör homlokán
Az éji méstől, mely viraszt velem.

Itt e szobában tért szeplőtelen
Lelke, gyöttrő tűz-martírság után,
Nyugvóra, oly áldott élet nyarán,
Minőről nem tud szentek élte sem.

— Távol, nyugaton, egy hegyoldalon,
A szakadék mélyén, már messziről,
Még nyáron is, egy hókereszt ragyog.

Engem is ily keresztnek sulyja nyom,
Tizennyolcz éve, mit el nem töröl
Egy évszak is, hogy ő, ah! itt hagyott ...
Angolból: Szász Béla.

AZ ESZTERGOMI ÚJ HÍD.

A büszke Duna egyre veszti elválasztó hatalmát. Egymás után épülnek rajta a remekebb-nél remekebb állandó hidak, hogy könnyűvé s akadálytalanú tegyék a közlekedést a két partján elterülő országrészek közt, melyek fagyos tél idején, vagy tavaszi jégzajlás, avagy nagyobb áradások alkalmával csak távolból tekinthettek át egymáshoz s tehetetlen epekedéssel voltak kénytelenek várni, míg a hósz hullámok meghaladása, vagy az időjárás kegyelme végre megengedte, hogy csónakok és dereglyék istenkísértés nélkül merhessenek átevezni egyik part-ról a másikra.

A legutóbbi néhány év alatt a Dunának csak a felső szakaszán három nagyszerű vashíd épült: egy Pozsonynál, egy Komáromnál és egy Esztergomonál. Mind a három valóságos remeke a műszaki tudománynak, mely valóságos diadal-lal győzte le mind a háromnál úgy a természeti akadályokat, mint a szerkesztés nehézségeit, s biztos és állandó kapukat nyitván a közlekedés előtt, megbecsülhetetlen gyümölcstényt nyújtott a két parti lakosság jólété és művelődése emelkedésének, nem is említve, hogy e műveiben nagy időkre szóló fényes emlékeket emelt önmagának a magyar hídépítészet.

A három híd közül az esztergomi, vagy helyesebben esztergom-párkányi a legújabb, mely a közelebbi múlt másfél év alatt készült el s Mária Valéria főhercegnő nevével elnevezve,

a múlt szeptember hó 28-án avatott föl és adatott át nagy ünnepélyvel a közforgalomnak. Nagy esemény ez nemcsak magára Esztergom városára nézve, mely eddig minden nagy forgalmi úttól félre esett, télen pedig egészen el volt zárva, hanem az itt összeszögeződő megyékre nézve is, melyek e naptól fogva állandó kapcsolatba léptek egymással s egyszersmind akadálytalan medrévé lettek a fölvidék és a Dunántúl közlekedési és kereskedelmi kölcsönös áramlatának.

Régi ohajtását, életszükségét elégíti ki az új vashid a primási városnak, mely Rudnay érsek óta kapott ugyan előbb hajóhidat, majd egy kis gőzhajót, melyek a maguk módja és mértéke szerint jó szolgálatokat tettek az Esztergom és a tulsó parton fekvő Párkány közti közlekedésnek, legalább az év nagyobb részében lehetővé téve a párkányi vasúti állomással való érintkezést. De a nagy érdekekhez méltó nagy orvoslás csak a most megnyitott hiddal van lehetővé téve, melynek létesítéséért egyenlő nagy elismerés illeti meg úgy a gondoskodó államkormányt,

melyből a négy mederpillérre 14 méter, az öt nyílásra pedig 480 méter esik; a partokhoz legközelebb eső két nyílás mindegyike 81¹/₂ méter, az ezekhez csatlakozó két nyílás mindegyike 100 méter, a középső nyílás pedig 117 méter hosszú.

Ezen utóbb említett 117 méternyi támköz egyenlő az Arlberg-vasút híres trisániai viaduktjának a hosszával, és mint rácsartó (nem függő híd) a legnagyobb nyílás, mely ez ideig a Dunán létesített. A középső nyílás vasszerkezetének alsó éle 14¹/₂, a kocsút pályaszíne ugyane nyílásban 15¹/₂ méter magasságban fekszik a Duna itteni szempontjai felett. A kocsút a híd közepétől a két part felé csekély, vagyis 2—10 ezred emelkedésű. A két oldali feljárók 40 ezred emelkedéssel érik el a hídfőket.

A hídhoz egy 16 méter szabad nyílású út-át-hidalás csatlakozik, s ezzel együtt a híd alépítménye két hídfőből és öt közbelső pillérből áll; a balparti hídfő és az öt közbelső pillér caissonban, sűrített levegő segítségével, a szempont alatt átlag 12 méternyi, illetőleg a középviszín alatt

kellemes hatásúak és e mellett azon előnyt nyújtják, hogy ámbár a pillérek ár víz idején csak egy méternyire nyúlnak ki a vízszín felett, a nyílások közepén a hajózhatási átmeneti magasság mégis több, mint elegendő.

A tartó rácsazata oly könnyed és átlátszó, hogy csekély 200—300 méternyi távolságban is már alig látható és magáról a hídról a szabad kilátás sincs akadályozva. A híd egész szélessége 11 méter, melyből a kocsút és az esetleg fektetendő vasúti vágány részére 6¹/₂, a főtartókra 1¹/₂ és a mindkét oldali gyalogjárókra 3 méter esik. A gyalogjárók külső mentén ép oly szilárd, mint csinos rácsos vaskorlát van elhelyezve, a vasszerkezeti főtartó négy végén pedig a magyar állam művészi kivitelű czimerei. Az összes vasszerkezetet a m. kir. államvasutak gépgyára a legszilárdabb módon készítette.

A hídnek mind a két végén vámszedőházak vannak; az esztergomi oldalon levő vámszedőház az Esztergomhoz közeli kőbánya tarkaszintű homokkőéből, de eltérőleg az ily fajta szoká-

A KIRÁLY KOLOZSVÁRTT. — MEGÉRKEZÉS A BÁNFFY-PALOTÁHOZ.

Jantyk Mátyás rajza.

mint az áldozatra kész esztergomi érseket, Vaszary Kolos hercegprímást, kinek méltósága elfoglalása után első gondolai egyike volt, hogy a már régebben tervezetett híd ügyében döntő lépést tegyen a dologgal akkor már behatólag foglalkozó Baross miniszterrel egyetértve. A miről Simor hercegprímás semmiféle előterjesztéssel nem volt meggyőzhető, azt utódja, a jelenlegi hercegprímás, első pillantásával belátta, hogy t. i. az esztergomi híd csak az esztergomi érsek támogatásával építhető, sőt építendő föl. Vaszary hercegprímás lemondott 8—9 ezer forint évi hasznát hajtó révjáról s azt a híd létesítésére engedte át az államnak, minek folytán a kormány rögtön abba a helyzetbe jutott, hogy a hídépítés tárgyában az állam részéről is megtehetette a kellő intézkedéseket. Így a kormány és a primás szerencsés egyetértése azonnal meghozta a közös előmozdításának gyümölcsét.

Magáról a nagyszerű állami hídról, mint műszaki alkotásról, a következő leírást adjuk.

Az esztergomi új híd egész hossza 494 méter,

körülbelül 15 méternyi mélységben, majdnem kőszikla-erősségű agyagra alapoztatott, mely munka mindamellett, hogy az alapzatok tetemes részét 10—15 méter mélységben dinamittal kellett robbantani, mégis elkészült az 1894. év folyamán. Valamennyi közbelső pillér a legmagasabb árviszín feletti egy méter magasságig manthauseni gránitkővel van burkolva, a víz által el nem érhető pillérrészek pedig süttöi mészéből készültek. A pillérek csinos alakúak, nem vaskosak, de azért abszolút szilárdságúnak látszanak már külsőleg is. A kocsutartó vasszerkezet rendszere (félpárhuzos tartó, hajlított alsó övvel) ezideig csak Magyarországon alkalmaztatott, mivel az itteni körülményekhez — 6—8 méter különbözet a közönséges és az árvízmagasság között — legalkalmasabb s különösen könnyed külsejű. Két-két pilléren egy-egy sarlós alakú iv nyugszik, melynek magassága a közepén 10—15 méter s a két vége felé annyira alacsonyodik, hogy a pályaszínnel majdnem egyenlő magasságú. Daczára annak, hogy ezen vastartók csak a pilléreken nyugszanak, és ezekre csak függőleges nyomást gyakorolnak, az ívek mégis

sos épületektől, különös izléssel készült tervezet szerint és nagy gondossággal épült; a Párkány-oldali vámszedőház ugyan egyszerűbb és kisebb, de mindazonáltal az egész híd arányához illő.

A Dunaparttól a magasán fekvő hídra a vámszedőházak mellett, kovácsolt vasból készült díszes vaskorlattal szegélyezett, gránitkő lépcsőzet vezet föl.

A híd megvilágítására 30 darab nagy lámpás szolgál, melyeknek a gyalogúttal megvilágító része a vasszerkezet tartóira erősített kovácsolt vas konzolokon, a kocsútartó megvilágító része pedig a mederpillérek felett a vasszerkezet fedőlemezeire erősített, renaissance-stylusban szintén kovácsolt vasból előállított oszlopokon nyugszik. A világításra gázolaj használtatik, mely a kőszénből nyert gázzal majdnem egyenlő világító képességű, a lámpa-üvegek ennél ép úgy mellőzhetők, és a legerősebb szél sem képes eloltni.

A híd kocsútája impregnált fakockákkal oly módon van burkolva, mint a budapesti közúti hidakon és az Andrássy-úton.

Az egész építmény, mely több mint egy kilométer hosszú, s melyből a Duna áthidalására 500 méter, a hídhoz csatlakozó feljárókra pedig körülbelül 600 méter esik, 1.360.000 forintjába került az államnak s ezen összeget az 5%-os kamatokkal együtt 10 év alatt fizeti ki. Az építési szerződés 1894. év január havában kötött, és daczára, hogy az építés az említett év április havában vette csak kezdetét, mégis nem egész másfél év alatt befejeztetett.

A hídépítés főfelügyeletével a Duna-hidak

nagy napra viradólóg Esztergom városa zászlódiszt öltött és örömrában úszott. A hídnek a vízi-város felőli feljárója előtt szép diadalkapu volt állítva, melynek zászlókkal és zöldgalyakkal díszített homlokzatán ez a fölírás volt: *Isten hozott!*

Reggeli 9 órakor érkezett meg a párkányi vasúti állomásra az a külön vonat, mely a kormány tagjait és más előkelőségeket szállította a fővárosból a hídavatás ünnepére. A fényes vendégsapát a vasútról arra a kis propellerre szál-

hol Kruplanicz Kálmán főispán fölkérő beszéde után Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter nagy tetszést keltett beszéddel hivatalosan átadta az új hidat a közforgalomnak. A híd az napi éjjeli 12 óráig vám nélkül volt szabad járni-kelni akárkinek.

A megnyitás után a fővárosi nagy vendégek, név szerint: Bánffy Dezső miniszterelnök, Dániel Ernő kereskedelemügyi, Perczel Dezső belügyi és Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszterek, továbbá gr. Bethlen Balázs

A HID A DUNA BALPARTJÁRÓL NÉZVE.

A MINISZTEREK ÉS KISÉRETÜK MEGÉRKEZÉSE ESZTERGOMBA.

AZ ESZTERGOMI ÚJ HID FELAVATÁSA. — Weinwurm Antal fényképei után.

építési osztályfőnöke, Czékely Aurel miniszteri osztálytanácsos s e téren kiváló szakemberünk, az építéshelyi felügyelettel pedig *Pischinger Gyula és Ellető Ákos* kir. mérnökök voltak megbízva.

Cathry Sz. és fia építési vállalat részéről idősb Cathry a központban, Budapesten a részlet-tervek elkészítésével és általános intézésekkel foglalkozott, míg fia, Cathry Ede az építési helyen a nagy fáradságot és folytonos figyelmet kívánó építési munkálatokat vezette. A híd anyaga s épen úgy munkái mind hazaiak.

A hídavatás nagy ünnepléssel történt. A

lott át, mely eddig a személyszállítást eszközölte a két part közt. A kis gőzös esztergomi állomáson, mely szintén föl volt díszítve, a megye és város fejei várták küldöttségileg a nagy vendégeket. A szíves fogadtatás után a készen váró hintókon a primási palotába vonult a fényes társaság s 11 órakor onnan ment az összes előkelő vendégsereg a hídavatás szertartására, melyet a híd esztergomi végén ezrek jelenlétében maga a hercegprímás végzett fényes egyházi segédlettel. E szertartás után a legfőbb pap és kísérete visszavonult, míg a miniszterek és kíséretük a jegyszédő épület elé vonultak,

orsz. képviselő, gr. Széchenyi Pál a magyar dunagőzhajózási társaság elnöke, dr. Horváth Elemér ugyanazon társaság vezérigazgatója, Rapaias Rikárd szintén e társaság műszaki igazgatója, aztán a kereskedelemügyi minisztérium részéről Vörös László és Cseőrgő Gyula államtitkárok, Czékely Aurel osztálytanácsos, Szántó Albert műszaki tanácsos, Ludvig Gyula a magyar állami vasutak elnök-igazgatója, Marx János igazgató, Thaly Zsigmond üzletvezető és Förster Nándor, az államvasutak gépgyárának igazgatója s végül a magyar mérnök- és építész-egylet elnöke, valamennyien a primási

palotába vonultak, hol a hercegprimásnál előbb tisztelgés, majd pedig diszeblő volt, melyen lelkes felköszöntések hangzottak a királyné, a hercegprimásra, a miniszterelnökre, stb. A hercegprimási ebédén kívül az nap még két más ünnepi lakoma is volt, melyek egyikét a közlekedésügyi miniszter, másikat pedig a hidépítő czég adta. Úgy a lakomák, mint a fogadtatás és a tisztelgések jelenetei kiválóan szívesek és lelkesek voltak.

Rozsnyói.

VIGASZTALÓ.

Ej, ne búslj, hogy öregszel,
A természet rendje az;
Ettől ám meg nem menekszel,
Nem virul örök tavasz.
Évszak és kor egymást váltja,
A mit bir, enyészni látja,
S bár a multért sir szeme,
Van azért új öröme.

Nem örülsz-e! Immár nem bánt
Hiú vágy és küzelem,
Szenvedély örvénybe nem ránt,
Nem kinez a szerelem.
Megszínt a sok össze-vissza,
Szíved nyugodt, elméd tiszta,
S vidáman megáldhatod
Őszi fényű szép napod.

Ne bánd, hogy már hagyogatnak
A remények hűtlenül,
Szép emlékid megmaradnak
S rájok újabb fény derül.
Hány reménynek rabja voltál,
Hányszor hittél és csalódtál!
Egy szép emlék pályabér,
Száz reménynél többet ér.

Ne erőlödj! ifju lenni,
Vén szerelmek rút alak,
Festett hajjal bálba menni...
Jaj csak így ne lássalak!
Maradj, a mi vagy, csak annak:
Öreg urnak, tisztos agnag,
És emelje lelkedet
Az őszinte tisztet.

Hadd lányodnak, hagd fiadnak
Az ifúság örömet,
Örömid neked is vannak,
Csak kezed ne dülja szét:
Természet, művészet bája
Lelked gyönyör közt himbálja,
S kit szeretsz, a hű család,
Gond mellett, sok élet ad.

Hát hazád? Egész halálig
Lelkesül a honfi-szív;
Mással a módja válik,
Maga élve-halva hív.
Érett ésszel, józan fővel,
Lépeztartva az idővel,
Ha a nép böles véne vagy,
Szavad tett és súlya nagy.

Hát ne búslj, hogy öregszel,
Itt a bor, kocizás velem!
Lánghevétől fölmelegszel,
Ez hozzád nem hűtelen.
Bor öregnek éltető nedv,
Mámor helyett egy kis jó kedv —
Töltsd színtül a pohárt —
Néha-néha meg nem árt.

GYULAI PÁL.

A „Budapesti Szemle” októberi füzetéből.

VISSZAEMLEKEZÉS KONSTANTINÁPOLYRA.

Július 4-dikén kora hajnalban mentem a hajófedélzetre, hol már fel-alá sétálgatott sok más utas, a kik türelmetlenül várták a hajónak a Bosporusba való berkezését. A ki a hajófedélzeten firkászó tekintettel igyekszik megelőzni a hajó futását, hogy minél előbb szemébe tűnjék valamelyik kimagasló pont, meg van győződve róla, — mert hiszen hallotta számtalanszor, — hogy a legelgátróbb látványok egyike fogja nemsokára gyönyörködtetni. De oly szépen nem irhatják le senki előtt a szultánok fő-

városát, hogy ily alkalomkor meglepetéssel, elragadtatással ne tekintene arra a bűvös világra, melyet a Kelet kapujának neveznek.

A hajó lassított menettel úszik végig a Bosporus két vizén a két vén villágrész: Ázsia és Európa között. Különbösg itt nincs a kettő közt, mindkét parton részben erdős hegyekkel s véges végig csinos épületekkel van szegélyezve a tengerpart az éjszakai bejáratától a Márvány-tengerig. A szorost kisebb-nagyobb gőzhajók, vitorlások és csónakok szelidelik keresztül-kasúl s bámulatos gyorsasággal sikamlík tova a hullámok felett, mint a sirály madár, egy-egy karsu csónak, míg az evező csak úgy hajlik a barna-arcú hajós kezében. Búgó sipólassal közeledik a hajó az Arany-szár felé, s Konstantinápoly a szemben fekvő Üszküdarra egyre jobban kibontakozik minden körvonalaival. A Bosporus-parti gyönyörű paloták s a számtalan mecset, melyek kupoláikkal s karsú minaréikkel magasan kiemelkednek a házak végtelen sorából, a felkelő nap fényében oly elvarázsoló világításban ragyognak s a tiszta felhőtlen és a csillagok köd, mely tündérfátyolként lebeg az egész jelenet felett, csak az elragadtatás természetes hangját engedi az ember ajkára jönni, de leírni, elmondani a mit a szem lát s a szív érez, nem lehet. A kikötő maga valóságos hangyaboly. A mit keleti lustaságról, henyességről beszélnek, annak itt nyoma sincs, s kábulatos zajban áll meg a hajó az utasokat váró csónakok és ladikok raja közt.

De mindennek van színe s visszája. A mint a török főváros utcáin végig haladunk, már nem Európából, hanem valahonnan Szudánból vagy valamely orosz faluból kellene jönnünk, hogy elragadtatásunk tovább tartson. A hammalok, gyümölcs- és frissital-árusok éktelen ordítószása szinte elűti a fület s a szemétkupacokon marakodó gazdátlan ebek csordái nem adnak valami túlságos fővárosias színezetet a Boldogság kapujának, mint a törökök fővárosukat nevezni szokták. A házak jobbadán rendetlenül, fából vannak összetakolva, csak itt-ott akad egy-egy szemre való palota vagy díszes középület, de rom, omladék az van bőven mindenfelé. A mit az idő vagy a földrengés szétrombolt, az ott hever érintetlenül s a török gondok nélkül bolyong a letűnt idők porrá lett emlékein; a pór meghúzza magát az épen maradt épületek részében, vagy a romok fölé rak magának nyomorúságos fészket.

Ismeretes dolgok ezek s hallotta ezt mindenki, a ki csak távolról is érdeklődött Kelet iránt, s a nyugodtságot, a melylyel a török egy kis észsze fekete kávé mellett pipáját szívja s a romokat és piszkot szemléli, — vallása szemlének tulajdonítja és rendesen megveti érte.

Keletnek még csak hírét hallottam volt s a török nyelvből nem tudtam több szót, mint a mi a mi anyanyelvünkben is megvan, s már is bizonyos idegenkedéssel hallottam, mikor történet-tanárunk, a gymnasiumban a »beteg embert« emlegette s kegyetlen bölcsességgel hirdette, hogy a török csak azért él, mert az örökösé cizakodnak — de a szemfedő már készen van! Azóta is számtalan újságban olvastam a beteg ember bajairól s az európai újságírók fel-felröppennek az Ája Szófia kupulájára, hogy elkuikolják Törökország, vagy szerintük a »beteg ember« haláljósát. És mindez oly hidegen, oly önelégültséggel történik, mintha nem is az emberiség egy jelentékeny részének, hanem csak valami légynek sorsáról volna szó!

Nem akarok védbeszédet írni s még kevésbé óhajtok a törökök imádójaként szerepelni s megvallom, hogy a török közigazgatás és kormányzás talán a legrosszabb a világon, de azért ez nem elég ok arra, hogy a török birodalom bajaira a halálnál egyéb orvosságot ne találjunk. A nagy forradalom előtti Franciaország viszonyai egy cseppel sem voltak vigasztalóbbak, mint a mai Törökország állapotai s a mi zsarolást a francia köznép túrni kénytelen volt, míg az udvar s az elköresült nagyok lelkiismeretlenül pazarolták a nép véré, vagyont, az más alakban, de lényegileg változatlanul tapasztalható a török társadalomban, s Abdul Hamid országa egy cseppel sem betegőbb ma, mint XV. Lajosé volt. S ha Franciaország nem halt bele akkori betegségébe, miért kellene éppen Törökországnak okvetlenül elpusztulnia?

Törökország bajait részletezni nem tekintetem feladatommak, hiszen úgy is elég ismer-

retések s tagadhatatlanok azok. Feladatom más és egy kedves kötelességül magamra vettem ígért teljesítése az, a mi most szemem előtt van. Konstantinápolyban 7 héten át laktam tiszta törökök társaságában s ismerőseim majdnem kivétel nélkül velem egyvást fiatalberek voltak. Ha visszaemlékszem azokra az estelekre, melyeket együtt töltöttünk egy-egy kávéház előtt, hárman-négyen különálva a társaságtól s elbeszélgetve Törökország állapotairól, édes, fájó érzet rezeget végig a lelkemen. Edessé az őszinte nyílt szívű barátság teszi, melylyel ismerőseim megtisztelték, fájóvá a honfábat, melyet arezuk visszatükrözött s zavuk óvatosan, félve hirdetett! Isten szabad ege alatt voltunk, végtelen nyugalommal emelkedett lelettünk a délszaki ég csillagos boltozatja s az Ája Szófia hosszú árnyékot vetve a hold fényében, némán, de szívhez szólnan beszéltek ezredéves multjáról. Barátaim elbeszélgettek hazájuk szomorú állapotairól, a tüzebbek merész gondolatokat forgattak eszükben s óvatosan körültekintgetve (sok a kém, az áruló a Boldogság kapujában!) félíg sűgva mondták el, mit kellene tenni. A gondolat csak egy pillanatra villanyozta fel a fiatal szíveket s nyomában járt a kétségbeesés gyászruhás alakja s a vigasztalás nem használt s egy sóhajnál egyebet nem idézett elő. »Dolgozzatok, törekedjétek«, biztattam őket. »Mit csináljunk? kezünk meg van kötve!« volt a csüggettség válasza. Zaklattak tovább, hogy szóljak, mondjam meg, mi lesz hazájukkal s én a választ egy darab papírra írtam, melyről nem olvastak egyebet csak ezt: »Egy nemzet sirját csak akkor lehet megásni, ha a nép maga engedi.« Kézről-kézre járt a papír, olvasták, leírták — belátták, hogy igaz; tudták, kik a sirások; de szólni, az érzelmenek kifejezést adni nagyon bajos! Egyik barátom szomorúan mondá: »Ha hárman-négyen összeülünk is, alig merjük a hazát említeni, mert nem tudjuk, ki hallja meg s ki lesz árulóvá jutalom reményében, s ha meghallanak, a mit én mondotam, holnap talán már hiába keresnél!«

Mélyen megilletődve váltam el barátaitól s álom soká nem jött a szememre, képzeletem végig futott a népek történetén és sokáig időzött Törökország multján, jelenén, bizonytalan jövőjén. Egy nép, mely nagy volt, mely a világot megrendítette egykor, melynek most is van sok hű fia s melynek egyre gyujtogatják a halotti mécsét! Ez nem olyan gondolat, mely embert s főleg magyart egykedvűen hagyhatna. Szívem együtt dobog barátaimmal s vágyuk az enyém is: virágozó népet látni a Bosporusz partjain s az a nép legyen boldog és török! Mást óhajtanai ma sem tudok s nem is tudok osztani abban az elcsüggedésben, melylyel a török hazafiak a jövőbe tekintenek, noha tagadhatatlan, hogy nehéz felhők tornyosulnak a láthatáron, s a vihar minden pillanatban kitörhet. A baj elhárítása mindenestre magának a török népnek a dolga s ha meg akarja állani a nehéz harcok, mely reája vár, nagyon buzgón kell elkészülnie minden áldozatra, annál is inkább, mert a legnagyobb baja kétségtenlenül belül van s nem kívülről fenyegeti.

Sokat beszélgettünk az európaiaknak Törökországra vonatkozó véleményéről s általában azt tapasztaltam, hogy a francia, angol és orosz név ily beszélgetés közben meglehetősen gyűlölettel jött ajkára az oszmántörök hazafiának. Nem is ok nélkül, mert a törökökre általában kevés jót mondanak s úgy beszélnek róluk, mint a mivelődésre teljesen alkalmatlan népről, melynek előhaladását többek közt a vallás is akadályozza. Ez az utóbbi vélemény már régóta felmerült s az ifjú törökök igyekeztek megcizfolni irataikban s a »Huhibir« (Hírök) című lap nem egy cikkben harcolt ellene.

Különös is nagyon, hogy oly népről, mint a török, egyszerűen letagadják a haladásra való képességét. A történelem tényeinek nagyon is hiányos ismeretere mutat ez, mert eléggé ismeretes dolog, hogy volt idő, mikor a mohamedánok egy faja műveltség tekintetében túlszárnyalta a keresztény Európa nagy részét.

A nép élete nem olyan mint az egyes emberé. Az aggasztósnak az ifjokor emléke nem adhatja vissza a letűnt ifjúság erejét, de egy nemzet multjában hatalmas erő van, mely a legsivárabb jelenben is sebb jövő reményére jogosít.

Ha egyes embernek dolga rosszra fordul, remélheti, hogy akad jóakarója, pártfogója, ki akár saját érdekeinek rovására is segít rajta; de a népekkel, sajnos, nem így áll a dolog s a nemzetközi politika legszebbnek látszó tényeit is az önzés sugallja.

Érzi ezt a török hazafiak, s épen ezért a haladás leghebbe barátai között is akadnak számosan, kik a Nyugatot gyűlölik és nem ok nélkül, mert a török nép nemcsak hogy rokonszenvet nem talál ott, hanem még kénytelen napról-napra tapasztalni, mint igyekeznek a nyugati népek Törökország sanyarú helyzetét kizsákmányolni. Az örmény kérdés, mely jelenleg napirenden van, elég világosan mutatja, milyen jó barátai Törökországnak a nyugati hatalmak. Pártfogásukba veszik az örményeket, kiváltásokat követelnek számukra, holott a törökségnél egy cseppet sem szenvednek többet, sőt ellenkezőleg s e mellett, bár panaszaik jelentékeny része nem alaposabban mint a magyarországi oláhokéi, keresztény voltakna fogva Európa rokonszenvével díszkedhetnek, míg a szegény törökök szoszólója sem akad, pedig a legulyosabb terheket mégis csak ők viseli. A moszlimtól, ha a katonai szolgálatot ki akarja kerülni, hallatlan összeget kívának, míg a keresztények s így az örmények is oly csekély váltságdíjat fizetnek, hogy azt a földhöz ragadt koldus is megadhatja!

Európa csupán a panaszkodó, jajveszékölő örményeséget hallja s a törököknek, ki szótlanul tűri bajait, egyszerűen halált jósol s igyekszik alattvalói előtt saját hazájában megázalni. Egészen másképen hangzanék ítéletünk, ha az örmények azért szenvednének, mert keresztények, mert akkor indokoltabb volna Európa »jámbor« pártfogása; csak hogy arról épen szó sincs, mert azoknak a kormányoknak, melyek Örményország számára autonómiát követelnek, nem kellene egyebet tenniük, mint a fitogtatott keresztény szeretettel kevésbé fukarul bánni, hogy a Kelet »nem keresztény« szenvedőinek is jussjon egy kis részét. Hanem épen az a különös a politikai észjárásban, hogy a szétszört és századok óta függésben élő csekély számú örményeknek önálló jövőre való törekvéseiket pártolják humanitásból, míg a számos milliónyi törökségnek, mely mégis csak a világ leghatalmasabb nemzetekinek egyike volt s így vezetés mellett ma is jól megállni helyét, halált kíván keresztény szeretetből.

Hogy a török hazafiak mindezeket elgondolva bizalmatlan szemmel nézik Európának diplomatiái működését, az nagyon természetes s csudálkozni nem lehet rajta. Nagy az elkésredés úgy Európa hatalmai, mint a török kormány ellen s borús szemmel tekintenek a jövőbe. »Ha szabadságra törekednének, sem kisérne bennünket Európa rokonszenve, s ha legnagyobb ellenségeknek, az oroszot meggyőznék is, Európa káros bekére kényszerítene bennünket«, hallottam nem egyszer fiatal barátimtól. »Európa nem óhajta Törökország felvirágzását, mert az érdekeivel ellenkezik«, mondták számtalanszor s alkalmasint igazuk van. E kétségbejött gondolatok mellett azonban ott él a szívükben a nemzeti büszkeség is, s nem egy tüzes hazafi mondtotta: »Jobb viszonyok között a mi népünk még egyszer meg tudná hódítani a világot!«

Hogy ez mennyire igaz, azt most ne firtassuk, azonban az igazság megkívánja, hogy megmondjuk, miszerint annak az elszárgatott, hiányosan ruházott, fegyverzett s rozslú lemezett török katonának kitartásban, halálmegvetésben alig van párja.

Általában véve bizonyos az, hogy a szabadságra megvan már a vágy a Bosporusz partjain, a törekvés is megvan, csak a kedvező alkalom nem jött még el arra, hogy a szabadság hajnala feltűnjék. Oly eszmének, melynek Kemál bej és Midhát pasa voltak áldozatai, nem szabad végleg megbuknia. »Hogy illenék Allah igazságos voltahoz«, — mondja Iszlám bej, Kemál leghazafiasabb szindarabjának hőse kedveséhez, — »hogy midőn a hazaszeretett eszméje országunkban ma még csak olyan, mint az újonnan fogantatott gyermek, téged s engemet elszólitson e világról s ama szent eszmét s az eszme képviselőit megsemmisítse. Nem, Allah nem oly kegyetlen, hogy az anyát a méhében élő ártatlan gyermekkel együtt megölje, — nem! Elni fogunk, meglátjuk a haza boldogabb jövőjét s oly gyermekeket fogunk nevelni, kik szebbnek tartják a hazáért meghalni, mint ezer évig élni!«

Kemál meghalt s a boldogabb jövőt, a török szabadság hajnalhasadását nem láthatta meg, s talán jó idő multik még el addig, de a szabadság apostolának jóslata tovább él az igaz hazafiak szívében, táplálékot adva a hazaszeretett félve nyíló virágainak. S a ki szabad hazában szabad polgárként él, az legalább is rokonszenvenvel ki-sérheti az ifjú törökök törekvéseit, sikert kívánva az óriási összefogni s a kitűzött napra biztosítva volt a szükséges szám.

Sztambul ma csak a letűnt hajdani nagyság romja s mégis elragadó látvány, s mi szép lenne akkor, ha büszkén emelkedő mecsetjei fölött, a tenger hullámain, hegyen, völgyön mindenütt a szabadság szelleme lengene, s a ma még szolga földön szabad nép dolgoznék szabad unokák javára!

Dr. Pröhle Vilmos.

A KIRÁLY KOLOZSVÁRTT.

Ő felségének Kolozsvárra való bevonulásáról lapunk előbbi számában közölt fényképi fölvételeken kívül alkalmunk van még itt bemutatni kiküldött művész munkatársunk, Jantyik Mátyás eredeti rajza után egy érdekes képet, mely azt a jelenetet ábrázolja, mikor a király a főterre érve, szállására, a Bánffy-palotába gyalog megye.

Mint a bevonulás egész útvonala, a főterren is nagy és díszes közönség várta az érkező királyi vendéget, ki a tömeg lelkes üdvíradalai közt hintajából gyorsan le szállván, előbb az ott föllállított díszszádhoz ment s katonásan szalutálva fogadta a század parancsnokának, Kising kapitánynak szabályszerű jelentését. Ezután végig lépdelt a század előtt, melynek végén a csoportban elhelyezkedett tisztikar előtt megállapodott s Hild altábornagot megszólítással tántette ki.

Innen egyenesen a Bánffy-palota felé haladt, kísérve b. Bánffy-Dezso miniszterelnöktől, b. Jósika Sámuel és Perczel Dezso miniszterektől, úgy szintén a város és megye fejeitől és előkelőségeitől.

A BÁNFFY-HUNYADI KIRÁLY-NAPOK.

Lesz mit beszélni éveken át a fonóban arról a szép öt napról, mely Bánffy-Hunyadot irigylés tárgyává tette s az egész Kalotaszegre örök emlékeztető maradt. Annyszor látták a királyt fényes kíséretével, miniszterével, tábornokaival, hogy kezdtek hozzásszokni, s bizony rozslú esett, mikor távozni látták.

Kiszivárgott a nép közé, hogy királyja igen jól érzi magát Bánffy-Hunyadon s hogy mindennel meg van elégedve; azért napról-napra fokozódó lelkesedéssel fogadták, ha valahol megjelent. Nép mindig volt az utcákon, mert hiszen ünnepnek vették azt a néhány napot, melyet a király köztük töltött s gyönyörködtek abban a szép látványosságban, melyet a király kivonulása vagy hazatérése nyújtott.

De künn a hadgyakorlatok színhelyén is mindig nagy közönség volt úgy az uri rendből — többnyire kolozsváriakból — mint a kalotaszegi népből. A Felségnek gondja volt arra, hogy ne zaklassák a népet, ha közelről akarta őt látni, s a csendőroknak kiadatta a parancsot, hogy hagyjanak békát a népoknek. Nagy kedélyességgel engedte meg azt is több ízben, hogy hivatásos és amatőr fotografusok hol az utcán, hol a gyakorlatok színhelyén lefényképezzék.

Mint a résztvevők mondják, élénken és vidáman folytalt le mindig az ebédék a híres custozzai sátor alatt. Ez a sátor azelőtt a boldogult Albrecht főhercege volt, s most az ősi hadgyakorlatok alatt a király használta. Elfér alatta százötven ember is, a mint hogy Bánffy-Hunyadon mindig is száznál többre terítették. A főasztal U alakot képezett s középen volt az úgynevezett katonatész, melynél szárnysegédek és a két hivatalos hírlaptudósító: a bécsi Lukes és a budapesti Futaký ültek.

A bécsi tudósító későbbben érkezvén, első este még nem vett részt az udvari ebédén. Ő Felsége ezt észrevéven, az asztalon át szólott Futakýhoz:

— Hát hol a másik?

Az egész társaság nagy derűltséggel fogadta a király jó kedvének e nyilvánulását.

Az egyik udvari ebédén nem kevesebb, mint 170 darab pisztrángot találtak fel. Ezeket a

pisztrángokat a király házigazdája Barosay Domokos ajánlotta fel. Eredeti és furfangos módon szedte össze Barosay ezt a nagy mennyiséget. A kiról csak tudta, hogy pisztrángfogással foglalkozik, mind megkérte s nagy titokban mindegyiknek megígérte, hogy a királyi asztalra szánta s hogy máséhoz nem is fordul, csak ő hozza. Így aztán mindenki igyekezett 20—30 darabot összefogni s a kitűzött napra biztosítva volt a szükséges szám.

A király környezete is gyakrabban úgy nyilatkozott, hogy a Felség már évek óta nem volt olyan jó kedélyben, mint most Bánffy-Hunyadon. Szívesen beszélgetett mindenkiel s ebéd után néha egy-két óráig is elmaradt a társaságban. A hadgyakorlatokon pedig rendkívüli kitartásával bámulbat ejtette a közönséget. Volt olyan nap, hogy már reggel 1/47 órakor kilovagolt s künn maradt d. u. 1/43-ig, tehát közel 8 óra hosszat, nagyobb részt lóháton, mert ritkán szállott le, többnyire csak akkor, ha lovat váltott.

Igaz, hogy az idő is rendkívüli módon kedvezett, s a ragyogó nap szinte bízogatta az embert az éltet adó havasi levegőre. Nem is szűnt meg a király dicserni a szép időt és a gyönyörű vidéket. Ennek szentelte az utolsó szavait is Bánffy-Hunyadról távozásakor. Bárhová ment, a háttérben mindig ott pompázott a Vlegyásza, magas ormaival, s ezek alatt fejlődnek a Kalotaszeg legszebb völgyei.

Bánffy-Hunyad közvetlen környéke pedig nem magas dombjaival mintha teremte lenne hadgyakorlatokra, a minthogy ilyeneket már többször is tartott itt a katonaság. A lovasság és tüzérség alkalmazására is nagyon alkalmas a terep, s balesetekről, sőt még egyszerű lebukásokról sem hallottunk semmit.

Utolsó nap a király Bánffy-Hunyad mellett az úgy nevezett Aggyagdombról nézte a gyakorlatokat. Ez a pont teljes áttekintést engedett, s ezért a király itt hosszas ideig tartózkodott. A fotografusoknak itt bő alkalom nyílt a felvételre, s éltek is az alkalommal. A polgári közönség ide sereglett nagy számmal, s festői látvány tárult a szemé elé. A király a domb tetőjén nagy kíséretével, körül a közönség, tarkítva kalotaszegi népies alakokkal, s az úri nők tarkánál tarkább napernyőkkel védekezve a forró nap ellen. Mikor aztán az első »ellen-séges« csapat mutatkozott, megmondták a tábornokok, hogy épen az Aggyagdomb lesz a csata legmelegebb központja. Erre aztán a közönség jónak látta tovább húzódní, mert a lovak és agyúk még ilylen bekétségűs ütközetben sem lehetnek egészen kíméleteseek.

Elkezdték a körülfekvő dombokról agyúzni, a gyalogság rohamlépésben közeledett egymáshoz s pokoli puskaropogás következett. Néztkint egymásra. Tudtuk, hogy ez tulajdonképen csak játék s mégis mindenikünkön végig borzongott az az érzés, hogy milyen borzasztó lehet az, mikor ezek a puskák igazán meg vannak töltve, s a katonák lövik egymást halomra. Már szinte elképzeltük a sebesültek jajgatását, s tényleg a közönség idegesebb része menekült a város felé, nem bírva ki a borzasztó tüzelés lélekzró hatását.

De végre elérkezett a csöndességné igazán örömet okozó pillanata; megszólalt a trombita, mely most a kifáradt katonákra égi hangnak tetszett. A legfelsőbb hadúr lefúvatott; vége volt az ütközetnek. Mi civizilek is, mintha lidércnyomás alól szabadultunk volna, felleleg-zettük; megúntuk az agyúdörgést, a puskaropogást, s jól esett látnunk, hogy a szegény katonáknak is kiderül az arezuk.

Egyik fél sem nyert; egyik fél sem győzött le. A csata eldöntetlen maradt. Így akarta a király, mert mindakét fél jól viselte magát s mindakettőtől meg volt elégedve. Ugy *Wald-stätten* báró, a temesvári hadtestnek, mint *Gal-góczy*, az erdélyi hadtestnek parancsnoka, kiváló jeleit adták vezéri képességüknek, s a katonai szakkörök mindkettőjüket elhalmozták elismerésük nyilatkozataival.

Igy volt az jól. Mert a kolozsvári és bánffy-hunyadi fogadtatások sikeréhez s a szép időhöz hozzájárult még az, hogy a katonaság is kitüntette magát a kivirta a Felség meglegedését. Természetes tehát, hogy a király — a mint maga is mondogta — kedves emlékekkel távozott tőlünk. Mi annak örülünk kiválóképen, hogy e kedves emlékeket egy tiszta magyar

vidékről vitte magával a király. Talán hasznunkra lehet ezt az, hogy erdélyi hazarészünknek ép ezt a szép, magyar vidékét ismertem meg s gyönyörködött az idevaló ép, erős, értelmes magyar fajban. Talán ha — a mitől Isten övön — komolyabb veszedelem fenyegetne bennünket, eszébe jut majd neki is, meg azoknak is mind, a kik körülötte voltak, hogy ezért a fajért, ennek a fajnak uralmáért, fejlődésének biztosításáért érdemes igazán is harcolni, sikra szállani, s nem szabad engedni, hogy ez az élet-erős faj elpusztuljon, ellenség prédájává legyen.

A kalotaszegi magyar nép szívében ezentúl még melegebben fog visszhangzani ez a kiáltás: Eljön a király!

Látták őt és hallották szép magyar beszédét. El nem felejtik soha. *Hindy Árpád.*

AZ ELSŐ POLGÁRI HÁZASSÁG BUDAPESTEN.

Magyarország újabb történetében nevezetes forduló jelent október elseje. Ezen a napon lépett életbe az új egyházpolitikai törvény, és ezen a napon kötötték az első polgári házasságot Budapesten. Az a hosszú és szenvedélyes harc, mely az új törvény behozatalát megelőzte, igen természetesen nagy érdeklődést keltett az egész intézmény iránt. A fővárosban mindenki kíváncsi volt, milyen is az a polgári házasság, olyan veszedelmes dolog-e, mint a minőnek elhíresztelték, vajjon lefolyik-e minden baj és akadály nélkül? A fővárosban még a kirakatok is tele voltak pár hétig anyakönyvezetői atillákkal, nemzeti színű vallásalagokkal, a polgári házasságra vonatkozó képekkel és csoportozatokkal.

Mikor a nevezetes nap földerült, nagy sokaság tödült a gyár-utca és a király utca sarkán levő anyakönyvi hivatal elé, a hol az első polgári házasságkötés volt kitűzve. Az épületbe azonban csak a meghívottakat bocsátották be, mert az anyakönyvi hivatal szűk, öt szobás helyiség, a hová nem fér be annyi nép, a mennyi eskütők alkalmával a templomban megjelenni szokott. Mivel pedig a kíváncsi tömeg nem akart eloszolni, a rendőrségnek is akadt dolga, hogy utat csináljon a násznépnek.

Az anyakönyvi hivatal eskető helyisége egy háromablakos szalon, vörös függönyökkel, dúsan fölszerelt íróasztallal s fölötte a királyi pár olajfestésű arcképe. Az egyszerű bútorzatot egy csomó nádszék egészíti ki. Ebben a szobában, a hol mintegy ötven ember fér el, az első házasság alkalmából érdekes társaság gyűlt egybe, képviselők, városatyák, írók és hírlapírók, a kik ott szoktak lenni minden ünnepes vagy szomorú eseménynél. Hangosan folyt a beszélgetés, a mi annál természetesebb, mert hölgyek is voltak jelen, a kiket közelről érdekelt az új társadalmi rend.

Kellemes meglepetés volt, a mikor belépett a menyasszony, fehér selyem ruhában, fején mirtusvirággal és fehér fátvállal, kezében imakönyvvél és hatalmas bokrétaival. Völgényi diszben volt a másik «házasuló fél» is. Nyomukban jöttek az örömszülők, a tanúk s a násznép tagjai, a kik a szoba közepén állottak meg, míg a jegyes pár az anyakönyvezető asztala előtt két káros székbe ült.

A kitűzött időben megjelent az anyakönyvezető, Mátyás József, a kinek köpcözös természetén csak úgy feszült a fekete, habos selyem magyar ruha, ragyogott az aranyhímzésű magyar czimer és válszalag. Baljában sastollas kucsmát, jobbában iratesomót tartott. A közönség lelkesen megjelente az anyakönyvezetőt, a ki az asztal mellé állt, maga elé tette a vaskos anyakönyvet s elmondván, hogy miután a kihirdetés megtörtént és házassági akadály nem forog fönn, összeadja a házasságot, ha a megjelent tanúk előtt, valamint előtte kijelentik ebbeli szándékukat. Előbb a völgényi Krishaber Károly 31 éves gyárigazgatót, azután Mezei Anna 24 éves menyasszonyt, Mezei Mór orsz. képviselő leányát kérdezte meg. Mindkettő igennel felelt, mire az anyakönyvezető a törvény értelmében házastársaknak jelentette ki őket. Figyelmeztette azonban a házasságot, hogy még ezzel vallási köteleességüknek nem tettek eleget, s végül szerencsét kívánt az új párnak, mely a házassági jegyzőkönyv aláírása után a templomba ment és egyháziilag megáldatta frigyét.

Az egész házasságkötés rövid tíz percig tartott. A közönség érdeklődéssel hallgatta az eskető tisztviselőt s minden fontosabb kijelentését éljenzéssel

anyakönyvezetők, mint a papok. Akadtak az első napon sovargó párok, kik azzal mentek az anyakönyvezetői hivatalba, hogy gyorsan megesküdjenek. Mások pedig a szükséges bizonyítványok nélkül kérték a kihirdetést. Már az első nap megadta a tanulságot, hogy az új törvény épen nem lazítja a szigorú, a mit majd a válási eseteknél is tapasztalni fognak. Esküvő már az első napon is sok helyen fordult elő olyan pároknál, melyek a dispensációt megszerették vagy kihirdetésük kellő módon megtörtént. A születések és halálozások bejelentése már az első napon forgandóságuk szerint ment. A halálozás 24 óra, a születés 8 nap alatt bejelentendő. A fővárosban a három anyakönyvi hivatal alig bír megfelelni a bejelentéseknek. Plebánia, különböző felekezeti lelkesi hivatal sok van Budapesten. Ezek közt az esketési, születési és halálozási bejelentés megoszott. Most három hivatalban összpontosul a népességi mozgalom nyilvántartása. Nehány nap alatt majd megváltik, hogy az új tennivalók kezdetének szokatlansága-e ez, vagy csakugyan elégtelen hozzá az erő. Az esketések mindenütt az újdonság kíváncsiságát költik fel és sok nézőt gyűjtenek össze.

EGYVELEG.

* Szegény milliósok. A «Figaro» állítása szerint némely amerikai milliósoknak valóban szomorú sorsa van. Armour Fülöp, a chicagói «disznókirály» gyomorbajban szenved s csak tejet eszik; a magyarországi eredetű Pulitzer, a «New York World» dűsgazdag tulajdonosa, csaknem teljesen megvakult a sok olvasástól; Mackay és Vanderbilt pedig annyira elfogultak a félénkek, hogy teljesen kerülnek a társaságot.

* Az oroszok bálványozása is csak addig tart a francziáknál, míg pénzbe nem kerül. Egy orosz cirikusztársaság, mely a Marsmezőn, Párisban ütötte fel tanyáját s 70 kozákból állott, pár hónap alatt a legnagyobb nyomorba esett s összes holmijait elárverezték.

* A japán nők sokkal őszintébbek, mint az európaiak. Már külsőleg is kimutatják korukat, mivel a 30 évet meghaladott nő másforma hajdíszt visel, mint a fiatalabb; ezen kívül a hajdísztól mindenki kitalálhatja, hogy valamely özvegy asszony újra férjhez akar-e menni, vagy nem?

* Elefántcsontból még az 1893–94-iki időszak alatt is 800.000 kilogrammnyit hoztak Afrika különböző vidékeiről. Mivel sok fiatal elefántot is megölnek e fogakért, átlag el lehet mondani, hogy Afrikában évenként 40.000 elefántot gyilkolnak meg. Ha így megy a pusztítás, pár évtized múlva egészen kivesznek.

* A legdrágább szék a világon most került a pápa tulajdonába. E szék tömör ezüstből készült s egy amerikai bankár ajándéka.

* A zárandokolás szép jövedelmet hoz a vasútnak is. A legutóbbi louredesi bucsu alkalmából az orleansi vasút-társaság a zárandokoktól 270.000 forintot vett be.

* A legmagasabb új épület most készült el New Yorkban. 18 emeletes a ház, s ezen felül még három emeletes kupola van a tetején.

* A legrégibb vasuti kalauz, Bell József, most halt meg 84 éves korában. Ő vezette Stephenson híres «Rocket» nevű vasuti vonatát, melynek gépe jelenleg mint ereklye a Kensington-múzeumban van.

* A jégfogvasztás az elmúlt nyáron rendkívül nagy volt Párisban, több mint 20.000 tonnányi. A jéget csekély mennyiségben nyerik Párisból s a környéken levő tavakból, mivel az orvosok nem tartják jóknak, inkább mesterséges jéget készítenek, sőt Svédországból is nagy tömegeket hoznak.

SZÉKELY JÓZSEF.

1825—1895.

Semmit sem nehezebb meghatározni, mint egy emberi élet igazi célját, rendeltetését. Míg az élet tart: legtöbbnyire vagy sokaljuk, vagy keveseljük azt a helyet, a melyet az élet birtokosa elfoglal. Ha pedig már lezárult valakinek a koporsója: vagy a szeretettség jó, nagyot mondunk az elhunytól, vagy pedig gyakrabban azt, hogy jobb sorsot érdemelt volna, avagy legalább is, hogy pályát, czélt tévesztett életében.

A múlt hó 14-én elhunyt Székely Józsefünk maga is azt tartotta, s életében és halta után barátai is azt mondogatták róla való megemlékezésükben, hogy czélt tévesztett, sőt tragikumot láttak abban, hogy hetven évet haladott élte folyásában minden iparkodásával sem lehetett azzá, a mi lenni akart volna.

Igaz, hogy kevesebb lett s maradt, mint a mennyi lenni akart s igyekezett, minden esetre kevesebb, mint a mennyire kiváló tehetségeivel számot tarthatott volna. De azért mégsem mondható, hogy élete czélt tévesztett. Ellenkezőleg. Előbb kijutott neki az a dicsőség, hogy nemzete igazaiért karddal küzdhetett; azután pedig az a szép, nemmes föladat, hogy a gyász idején, az ötvenes és hatvanas években, ott buzgólkodjék a nemzeti művelődés bajnokai közt s részt vehessen abban a vigasztaló és ébresztő munkában, mely azon idők szépirodalmának felelhetetlen, enyészhetetlen érdeme. Így is, úgy is elismerésre méltóan megtette azt, a mit a végzet munkarészül kiszabott elébe.

Hogy nagy költővé, nagy jog-és történettudóssá, vezéremberré nem lett: az igaz. De hát mindenkinek kezébe kell-e ragadnia a vezéri pálcát? Nem a köztítések ereje és képessége dönti-e el a küzdelem eredményét? Székely József egyike volt a legderekebb köztítéseknek. Neki arra volt küldetése, hogy egyszerű bajnok, de bajnok legyen. Ezt a küldetést híven, sikeresen teljesítette, oly sikeresen, hogy nem vegyült el a névtelen hősök ismeretlen, vagy elfelejtett tömegébe. Őt ismeri s megbecsüli, sőt a jövőben is ismeri fogja és megbecsüli a szellem érdemes munkásait számon tartó irodalomtörténet. Mért mondanók tehát az ő életét czélt tévesztettné?

Székely József épen nemzeti ébredésünk nagy esztendejében, 1825-ben, márczius 1-sején született Debreczenben. Iskoláit szülővárosában, a joggyakorlatot Miskolcon, Pozsonyban és Pesten végezte. 1847-ben ügyvédi oklevelet nyert, de ereje javát nem a törvénykönyvnek, hanem az irodalomnak szentelte. Szemere Bertalan, kinek a pozsonyi országgyűlésen jurátusa volt, azt jósolta felőle, hogy kiváló politikai szónok lesz. Maga a politikai szónoklat nagymestere, Kossuth Lajos is igen elismerőleg nyilatkozott ebbeli képességéről. De a jóslat nem teljesült, noha neki magának is az volt a legforróbb vágya, hogy politikai szerepet vegyen, törvényhozó lehessen. Az 1848—49-iki viharos események más fordulatot adtak életének. Kardot kötött és honvédszázadosá küzdötté föl magát.

De már a csatatérre menetel előtt is része volt egy szép diadalban. A pozsonyi országgyűlésről, a hol mint Szemere Bertalan jurátusa, az országgyűlési ifjúság elnöke volt, Pestre jöve, itt tagjává választották annak az üdvözölő küldöttségnek, mely az Erdély és Magyarország

egyesítését tárgyzó törvényjavaslat alkalmából Kolozsvárra küldetett, hogy ott a testvéresülés jeléül nyújtsa át a pesti polgárság ajándék zászlóját a kolozsváriaknak. Így épen az unió kimondásakor, 1848. május 30-án ő volt Kolozsvárt az országgyűlésen és a városban lefolyt ünnepélyes jelenetknél a pestiek nagy lelkesedéssel fogadták küldöttségének szónoka, a zászló átnyújtója s legünnepeltebb tagja.

Székely József az 1848—49-ki háború minden zivatárát átélt, de sorsa nem kívánta, hogy a csatamezőn hősi halált haljon. A későbbi időknek szüksége volt az ő kiváló tehetségére. Tollat ragadt. Írt költeményeket, beszéleket, regényt és publicisztikai dolgozatokat. Volt benne kedély, elevenesség, humor, sőt valami sajátos eredetiség is, mely azonban sokszor helyen kívül is vagy nyers természetességgel, vagy ünnepieskedő hangon szólt meg. Olykor képei, kifejezései a szertelenkedésbe tévedtek; de ötletessége, elméssége ilyenkor is ki-kicsillant főleg verseiből. Sokat és sokfelét írt különböző lapokba, így a «Pesti Hírlap»-ba, a «Pesti Divatlap»-ba, a «Szépirodalmi Közöny»-be, stb. Egy ideig Bécsben élt, mint az ott kiadott «Magyar Sajtó» munkatársa. Majd megvált a laptól, haza jött s aztán itthon folytatta írói munkásságát, részint mint szerkesztő, részint mint

embergyűlölete, sanyargása, mind mind felhánythatók, szemére lobbanthatók; de legalább a szellemvilágban veszik kezdetüket, lelik alapjukat; az ő dalai legalább szeszélydalok... Legfőbb tulajdona véletlen fordulatok, eleven átmenetek játéka; ezen túl sokat ne várj tőle... A mi a szeszély és kedély közötti különbség a szellem tudományában: az lesz a Székely és valódi költészet között is a poézis világában...

Igy Erdélyi. Székely József, ki évtizedeken át a magyar hírlapirodalomnak egyik legokoldalúbb állandó munkása volt, élemedettebb korában Pest megye főlevéltárnoka lett, mely hivatalát haláláig nagy buzgósággal folytatta. E levéltárból sok becses történeti adatot ő böngezett ki s juttatott a nyilvánosságra elé.

Sok irányú munkássággal nagyon elforgácsolta általánosán ismert és elismert tehetségét. De ez is épen úgy sorsa volt, mint az a sok küzdelem, a melylyel élete folyatában meg kellett birkóznia.

Mint ember, mint családfő, mint barát és mint író egyaránt tisztessé emléket hagyott maga után. Kegyelet és közszeret kísérte sirjába, melybe hosszas betegeskedés után szállt nyugodni.

A PÉCSI ÚJ SZÍNHÁZ

Pécs városának régebben disztele színházépülete volt, melynek gyenge szerkezete nem tudott ellentállani az idő vasfogának s helyére a királyi tábla épületét építették. Ezután ideiglenesen — mint egy hat éven át — fabódében adoztak Tháliának. Időközben a város hazafias közönsége a polgármester lelkes buzditásának eredményeként pályázatot hirdetett az újonnan építendő színházpalota terveire. A beérkezett pályatervek közül a bíráló bizottság Steinhardt és Láng építésszek tervét jutalmazta első díjjal, s a kivitellel is őket bízták meg. 1893 tavaszán fogtak hozzá a pályanyertes tervezet megvalósításához a tervező építésszek művezetése alatt. Az épület immár készen áll; most október 5-én adták át ünnepélyesen rendeltetésének.

Az új színház a Király-utczában épült, teljesen szabad téren, a volt katonai barak-kórház helyén.

Első megtekintésre iszembeötlőnek a kedvezőtlen helyszíni viszonyok, a melyekkel a tervezőknek meg kellett küzdeniök; de meg is küzdöttek velök, még pedig oly eredménynyel, hogy a különböző

helyszin-magasságok még előnyére is váltak az épületnek.

A középső főbejárat tágas előcsarnokba szolgál, melynek két oldalán pénztárak és karzati lépcsők vannak. Utóbbiakhoz külön kapuk vezetnek kívülről. A főkapu irányában négy méter széles szabad feljáró lépcsők emelkednek a földszintig. Kocsin érkezők magában az épület belsejében találnak megállóhelyre, a meny nyiben a mélyben talajszínen kocsiátjárót készítettek. Ez alsó megállóhelyről lépcsők szolgálnak az előcsarnokba ugyancsak a földszintre vezető tágas lépcsők elé. A földszinten 244 ülő- és 90 állóhely van. A földszintre vezető lépcső folytatásként rövid és kényelmes lépcsőkarokon jutunk az erkélyekhez és emeleti páholyokhoz. Mindössze negyven páholy fogad be 5—5 személyt. Erkélyszék van 37. Gondoskodtak továbbá két rendkívül nagy színezőpáholyról is. A karzaton 268 az ülő- és 200 az állóhely. Összesen tehát ezer látogatónál több fér el a színház nézőterén.

A patkó-alakú nézőtérrel kilencz méter széles és közel nyolcz méter magas proscenium-nyíláson keresztül láthatunk a színpadra, a mely tízenyolcz méternél szélesebb és nyolcz méter mély és a melyhez újabb nyolcz méter mélységű keskenyebb hátsó színpad csatlakozik.

A színpadot czélszerűen alkalmazott folyosók környezi, a honnan a próba-teremhez, az igaz-

A PÉCSI ÚJ SZÍNHÁZ.

Zeleny Károly fényképe után.

Borbás Miklós 1855. évi rajza után.

SZÉKELY JÓZSEF.

MAGYARORSZÁG EZERÉVES FÖNNALLÁSÁNAK ÜNNEPE.

BUDAPEST
1896 MÁJUS 1- OKTÓBER 31.

MAGYARORSZÁG EZERÉVES FÖNNALLÁSÁT
I. FERENCZ JÓZSEF
Ő CSÁSZ. ÉS APOSTOLI KIRÁLYI FELSÉGÉNEK
LEGALMASSÁG VÉDNÖKESSÉG ALATT
SZÉKES-FŐVÁROSÁBAN, BUDAPESTEN

EZREDÉVES
ORSZÁGOS
KIÁLLÍTÁSSAL
ÜNNEPLI MEG A NEMZET.

A MAGYAR NEMZET TÖRTÉNELMI KINÉSEINEK BEMUTATÁSA.
AZ ORSZÁG JELEN ÁLLAPOTÁNAK MEGISMERTETÉSE.
ÖSTERMELES, KERESKEDELEM, IPAR, KÖZMŰVELŐDÉS,
HADÜGY, LÁTVANYOSÁGOK.

ÜNNEPÉLYEK, EMLÉKMŰVEK,
NEMZETKÖZI ÉS ORSZÁGOS KONGRESSUSOK.

KEDVEZMÉNYES KÖZLEKEDÉS. OLCÓ LAKÁSOK. HATÓSÁGI SZÁLLÁS-KÖZVETÍTŐ IRODA A BUDAPESTI PÁLYAUDVAROKON. OSZTÁLY SORSJÁTÉK.

NYOMATTA AZ „ORSZÁGGYŰLÉSI ÉRTESÍTŐ” KÖZSÉGVISZONYMŰVÉSZI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG BUDAPEST.

AZ EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS PLAKÁTJA. — Gerster és Mirkovszky vázlata után.

gató, s a díszletek helyiségebe nyílnak ajtóik. A színpadról lejtős út vezet le a sokkal mélyebben fekvő hátsó utcára, a honnan tehát kocsik közlekedhetnek a színpadra. A hátrafelé süllyedő talaj előnyös kiaknázására vall az a körülmény, hogy a tervezők a mélységet emelletekre felszítva, öltözők elhelyezésével értékesítették. A hátsó pót-színpad fölött festőműterem van. Meg kell még emlékeznünk a nagy czukrászdáról, a mely az előcsarnok fölött foglalja el az egész emeletet, és a honnan az egész főhomlokzaton végig vonuló nyílt erkélyre lehet kilépni.

A színpad fölötti vastetözetet kivéve az összes tetőszerkezet fából készült, szintűgy a

nézőternek gazdag gipsz stukkó-díszszel ellátott belseje; csupán a mennyezetet tartó oszlopok készültek vasból. A faszervezet daczára alig van színház, a mely komoly tűzveszély ellen annyira védve lenne, mint az új pécsi színház; a nézőterről ugyanis, a karzat legmagasabb helyéről a tetőzetten levő vízszintes térre lehet lépni, s a páholyok folyosóit a szabadba nyíló ablakokkal látják el. A nézőteret szabadba nyíló ablakok világítják be. Tűzveszély esetén a színpad fölötti 10 köbméteres nagy víztartály tartalma egy zsinag elvágása által zudítható alá szerte ágazó vastag sugarakban.

A színházat központi légfűtéssel látták el. A természetes szellőztetés teljesen elégséges a

fűlédű levegő eltávolítására, de elővigyázatból gondoskodás történt villamos szellőztető elhelyezéséről is.

A villamos világítást a színház földszintjén elhelyezett gépek szolgáltatják; e gépek nélkül az összes építkezési költségek a teljes felszerelés, bútorok és díszletek árával együtt nem haladják meg a 280,000 forintot, daczára annak, hogy szokatlanul sok munkát adott a nehéz és költséges alapozás.

A pécsi színház piros draperiákkal díszített és gazdagon aranyozott nézőterének szép hatása semmiféle hasonló méretű külföldi színháznak nem áll mögötte, a mi pedig a külsőt illeti, annak pompás hatásáról az olvasó képünk meg-

szemléltetése után alkothat véleményét. A nyugodt alépitményt gazdag barokk erkély választja el a mozgalmasabb emeletről. A középrész kellő mértékben dominál; klasszikusan szép oszlopos oromzatát ugyancsak pompás hatású felépitmény díszíti. Mindenütt a végtelenségig tanulmányozott finom francia barokk-stílus, finom egyéni feldolgozásban. Magyar jelleget nyer a színház külseje egy specialisan hazai termelésű anyag-nak, a pirogranitnak bő alkalmazása által. A pécsi Zsolnay-gyár szállította a homlokzat összes szobrászmunkáját e kemény anyagból, mely acézzal szikrát ad. Ebből valók az oszlopok és a figurák, valamint az ablakok fölötti mellszobrok is, a melyek Vörösmartyt, Kisfaludy Károlyt, Szigligeti Edét, Kölcseyt és Erkel Ferenczet ábrázolják.

A díszes épület csaknem egészben magyar iparosok keze munkája. A vállalkozók legnagyobb részét pécsi lakosok. Az előfűgőnyt Molnár Árpád festette.

Fejezzük ki örömlünket a magyar építő művészet itt elért nagy sikere fölött és reméljük, hogy színházépítéseknel ezentúl itt a hazában fogják keresni azt, a mit itt a hazában meg is találhatnak külföldi segítség nélkül. K. M.

AZ EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS PÁLYADÍJ-NYERTES PLAKÁTJA.

Minden eddigi kiállítás nagy gondot fordított arra is, hogy a mindennapi, a megszokott formáktól eltérőleg művészi alkotású plakátokon hirdessék a kiállítást, mely mintegy vonzó meghívó gyanánt szolgáljon a látogató közönségnek.

Ily kiváló gondoskodás tárgya volt nálunk is a készülő kiállítás plakátja. Ennek következtében az ezredéves kiállítás igazgatóságának előterjesztésére a kereskedelmi miniszter felhívta Magyarországi művészeit, hogy a kiállítás alkalmára mennél eredetibb s mennél magyarabb színezetű plakát-tervet pályázzanak. A bírálókat ezen pályázat fölött a kereskedelmi miniszter a képzőművészeti társulatra bízta. A felhívás folytán tizenegy pályamű érkezett be, melyek közül úgy egyszerűség, mint művészi szerkesztet szempontjából a bírálók a Gerster és Mirkovszky által benyújtott vázlatot ítélték legsikerültebbnek, mely Árpád fejedelemmé való választását tünteti föl.

A pályadíjat nyert vázlat sokszorosítására ezután a kiállítás igazgatósága a budapesti könyvdákat szolgáltatta fel pályázatra. E felhívás következtében a plakát elkészítésére pályáztak: a „Kosmos”, Posner, Czettel és Deutsch és a Pesti nyomdai részvénytársaság együttesen egyrészt, másrészt pedig az Országgyűlési Értesítő kö- és könyvnyomda-részvénytársaság műintézte. A két pályázó közül az utóbbi nyomdának arai voltak az olcsóbbak.

Az igazgatóság, tekintettel az ügy fontosságára ismét felhívta a két pályázót, hogy szeptember 15-éig mutassák be képességüket az iránt, hogy ilyenmű munkálatnak, mely még Magyarországon eddig nem készült, meg is tudnak-e kellő módon felelni. A kitűzött időpontra a két pályázó nyomda bemutatta az általa készített, teljesen kinyomtatott plakátok egy-egy példányát. Az igazgatóság, az egybehívott bíráló bizottság által, melyben festő-művészek, műtörténelmi szaktudósok és más szakértők vettek részt, szigorú bíráló tárgyává tette a pályázó plakátokat. Múlt hét 23-án megtörtént a döntés ez ügyben s a bíráló bizottság az Országgyűlési Értesítő nyomdájára által készített plakátot jelentette ki nyertesnek s a kivitelre érdemesnek.

A plakát rajza azt az eszmét akarja kifejezni, hogy az egyik Árpád-házi király őseinek, Árpádnak tiszteletére szobrot emeltet, mely a hét vezér által Árpádnak fejedelemmé választását s illetőleg pajzsra emelését tünteti fel. A századok folyamán az egykoron fényes érezt szobrot nemes patina vont be. A plasztikus szoborcsoport, melynek alakjai, ruházata és fegyverzete lehető történelmi hűséggel vannak ábrázolva, Árpád-kori műépítészeti talapzaton áll, melyen az 1896. évszám domborodik ki, és mely bár teljes egészben van, de az idők viharainak nyomai mégis megfiglászának rajta. A talapzat folytatásaképen balustrád vonul jobb felé, melynek főcsoportján Szent-István koronájának jelvényei

láthatók, bal felől pedig a művészet, tudomány és mezőgazdaság jelképei.

Az emlékszóbor táblájában a millenáris 1896. észendőt a felkelő nap ádvölzi és sugaraival beárnyozza a távolban látható ezredéves kiállítást.

Ez a kép a magyar chromolithografia sikerült terméke, tíz színben készült s úgy színpompá, mint az egyes részletek szerencsés elhelyezése tekintetében kellemesen hat. E plakátok kétféle nagyságban készülnek. Az egyik 94 cm. széles és 126 cm. magas; a másik 47 cm. széles és 63 cm. magas. A plakátok magyar, horvát, német, francia, angol, olasz és román nyelvű szöveggel lesznek ellátva.

Remélhető, hogy ez első siker bátorításul fog szolgálni színes nyomásokkal foglalkozó könyvműveinknek arra, hogy a külföldről még mindig beözönlő színes nyomdai termékeket legalább részben kiszorítsák a hazai intézetek.

A MINISZTEREK A VIZEN.

Karcolat.

A kit az Istenek miniszterre tesznek, észt is adnak hozzá (azt mondják az ellenzéki urak), de még ez nem elég, (azt mondom én), még jó étvágyat is kell hogy adjanak. Mert egy miniszternek mindenek előtt sok bankettet kell végigennie egy esztendőben, részint a közügyek iránti érdeklődésből, részint a reprezentálás, részint az összeköttetések fentartásának szempontjából. Mert nálunk is mindent evéssel kezdenek és evéssel végeznek. Ha valaki házat épít, házat elad, gyereket kereszteltet, új hivatalba lép, vagy sikerült beszédet mond, bankettet ad. Általában nem történhetik valamelyes olyan mozzanat pártokkal, egyesekkel, intézetekkel, a minek ne bankett lenne a következtetése. Még a ki meghal is, bankettet adat a megmaradtak által, itt hagyott pajtásainak.

S minthogy a demokracia folytonos fejlődésben van hazánkban, minden jóra való banketten kell lennie egy grófnak vagy legrosszabb esetben egy bárónak, a legjobb esetben egy-egy miniszternek (a legis legjobb esetben pedig sok miniszternek). Képzelmű ennélfogva, mennyire igénybe vannak véve az exzellenziások. Bánffy e télen panaszkol: „Három hét óta lakom frakkban”. De még hagyján, ha csak az az idő veszne el rájuk nézve, a mi a fővárosban a nagy dínken és bankettekben elkallódik, meg az, a mi az országgyűlésen kárba megy csiricsári beszédek meghallgatásában, meg az, a mi a klubban napoként eltelik a párttagokkal való barátkozásban, meg az, a mit a „Bud. Tud.” így fejez ki: „Ma ő felsége X minisztert felőrai kihallgatáson fogadta”. (Igen ám, de ehhez a félórához legalább is két nap kellett, Bécsbe menni, Bécsben lenni és Bécsből jönni.)

És mégis talán kiállnák ő exzellenziáik mindezt a sok idővesztéséget, ha nem volna az azonfelül nyilvános audienciáik s szabadon bejáró képviselők, a kik egy-egy óráig ülnek a miniszter nyakán, összehordanak hetet-havat, a protegált egyéniség életrajzát, nagy érdemeit, klubb-pletykát, pártmanővert, stb. Ha még ehhez hozzá vesszük, hogy a miniszter napjában háromszor eszik és egy kicsit talán alszik is, mint valószínűs rébusz áll elének az a kérdés, honnan veszi szegény az időt a voltaképpeni reszortjára?

De még nem is elég, a mit mondtunk. Hiszen csak a fővárosról beszélünk, elfeledkezvén a vidékről. Pedig a vidék is él és mozog. Hidakat, színházakat építenek, intézeteket létesítenek. S ilyen alkalmakhoz a vidék is minisztereket akar.

Régebben elég látványosság voltak a veteránok és a tüzölők, de most már miniszter kell. Ha csak egy akkora iczi-piczi miniszter is, mint a kis újjam, de miniszter legyen. Ebédhez vagy bankettekhez némileg a volt miniszterek is elég jók, mert az elhasznált leveleiből meg lehet lebecsülni gyűjtemény szempontjából, de az élő nagy aktusokhoz aktuális miniszterek kellenek.

Igy aztán egyre utaznak hol ide, hol oda; első kapavágást megenni, prologot meghallgatni, gyűlést megnyitni, áldomás-serleget emelni. Nincs ez ellen semmilyen medikámen. Utaznak, egyre utaznak, éjjel-nappal, télen-nyáron, vizen és szárazon. Ma itten, holnap ottan!

Wlassics Gyula.

VISSZATÉRÉS AZ ESZTERGOMI HIDAVATÓ ÜNNEPÉLYRŐL.

Weinwurm Antalnak a hajó földszetén fölveti fényképe.

Élmény élményre torlódik, új benyomás gyorsan mos el régít. Lassanként apróra megismerik az egész országot, melyet kormányoznak. Milyen jó és hasznos volna ez — de mit ér? Mikorra teljesen megismerik, akkorra megbuknak.

Jelenleg vizen utaznak ő exzellenziáik, hazafelé a herceggirás székvarosából, Esztergomból.

Simor temetése óta nem volt ott annyi miniszter. S ez első miniszterjárásból eredt a mostani második.

Télen halt meg Simor s a minisztereknek a Duna repedező jegén kellett átmenniök a városba. Ez már mégis nagy nyomorúság! Meg kell a hidat csináltatni!

Ennek a hidnak a megnyitási ünnepélyéről utaztak most haza. Minden sikerült, fényes fogadtatás volt, a népszerűség verőfénye gazdagon süttött rájuk. Az éjlenektől meg most is zúg a fejük. Mintha a hajó kereké is azt locsogná A hajó vigan siklik lefelé a Dunán. Az előkelő társaság azonban alighanem unatkozik. Miről is beszéljenek? Ujságokból élő emberek valamennyien. A mit egyik tud, azt a másik is tudja. A nézetek is egyformák. Csak legalább egy Apponyista volna köztük, a kivel disputálhatnának. Lassanként elmaradoznak a primási város házaival meg az új híd, majd Visegrád szép vidéke, s aztán alig következik valami, a mi lekötí a szemet és a figyelmet. Most már egyhangú vidék jön. Jó volna átaludni az unalmas utat. Próbál is bobiskálni Széchenyi Pál.

— Pál ne aludj!

— Hát mit csináljak?

— Milyen lassan mászik ez a csiga!

Egyik is mozog egyet, másik is mozog egyet, de az ördögnek van olyan költői kedélye, mint Wlassicsnak, a ki a hajó tetejéről álmatag szemmel látszik a vidék szépségeibe, elmerülni. Ki tudja egyébiránt miben fog a feje ilyenkor? Miesoda reformok forrnak széles, erős homloka mögött.

Még egy darabig foly a beszélgetés a fedélzeten.

Bánffy elbeszéli tábori élményeit, Erdélyből, egyik-másik tud egy-egy adomát vagy valami bon mot-t a napi eseményekre vonatkozó, aztán kifogy minden.

— Hej, sokat érne most egy tarok kártya!

Csak épen ki kellett mondan, egyszerre kicsapott egyet a zsebéből Ludvig Gyula. Van. Hogy ne volna? Hát mikor nem volt?

Lette egyszerre nagy mozgás nagy akció; helyet húzni, czeruzát, táblát szerezni.

— No, majd lesznek itt mindjárt bukott miniszterek kivilem is, — fenyegetőzik Széchenyi Pál gróf.

— Nosza hamar, hamar. Drága az idő! (Ejnye de hamar megdrágult!)

Megalakulnak, letelepednek. Perczel Dezső bontja ki a kártya paklit s kihajítja a fölösleges „kicsinyeket” olyan nyájas arccal, mintha főispánok volnának.

— Helyre uraim, helyre!

Bánffy ül szembe Ludvig Gyulával; Széchenyivel Perczel néz farkasszemmel. Nincs többé se gond,

se politika, se egyházi konfliktus, csak egy kérdés van már, hogy: *ki oszt?*

Annóra komplett a társaság, hogy gíbiezei is vannak, — sőt Vörös László partner is lehetne, mert az mindent tud, — ámbarot a jobb-
oldali gróf Bethlen Balázs országgyűlési képviselő és gíbiez is olyan arcot vág a képen, mintha értene a dologhoz.

Hogy milyen a kártyajárás, ki nyer, ki vesz, nem igen lehet kívenni, csak egy konstatació: hogy a kártya, vagyis a hajó most már örült gyorsasággal nyargal Budapest felé. Az átkozott *Skiz* (politikai társadalmunk kimagasló alakja), mint Szontágh Pál nevezte) úgy meg tudta babonázni.

Egy pár kiosztás, és hangzik a fütty, a köteleket kihajítják a partra.

A partnerek boszúsán néznek össze, — mit? Megérkeztek? Már?

Valóban otthon vannak. Zsebre a kártyákkal! Jobbról a miniszterelnöki palota fehérlik, a baloldalon a Lloyd-épület oszlopai intgetnek feljűk. Ott ismét várja őket sok új munka és sok új bankett.

—th—n.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A Franklin-társulat kiadványai. A Franklin-társulat hatodik, teljesen átdolgozott kiadásban adja közre dr. Mariska Vilmos budapesti egyetemi tanár elterjedt könyvét: *A magyar pénzügyi jog kézikönyve*, vonatkozással a magyar államháztartásnak a legújabb időig terjedő tényleges eredményeire. A tanuló ifjúságnak szánt kézikönyv 1875-ben jelent meg, s most immár a hatodik kiadásra volt szükség a jeles munkából. Betűsoros tárgymutatóval is el van látva. A 936 oldalt tevő könyv ára 6 frt 50 kr. Jogtudományi irodalmunk másik érdekes műve: *A magyar büntetőjog kézikönyve*, írta dr. Fayer László, egyetemi rk. tanár. A második kötet első fele került ki most sajtó alól, a különös rész, a büntetések és vétségek neveiről és azok büntetéséről, s a büntető törvénykönyv 126—332. pontjait fejtegeti. A kötet második fele, mely az egész munka befejező részét adja, február havában jelenik meg. Ára 2 frt 50 kr. — *A Jeles írók iskolai tárából* is kapunk két új füzetet; az egyik Sallustius *«Bellum Jugurthinum»*-ja, Sallustius életrajzával és magyarázatokkal ellátta dr. Hittrich Ödön főgymnáziumi tanár, egy térképpel; ára 50 kr. A másik Hebel *«Schatzkästlein»*-ja, közép, polgári, kereskedelmi és felsőbb leányiskolák használatára; bevezetéssel, jegyzetekkel ellátta Kemény Ferencz reáliskolai igazgató; ára 40 kr. Végül megjelent a *Döntvénytár* (a felsőbb bíróságok elvi határozatai) harmadik folyamának első kötete. Kiadja a *«Jogtudományi Közlöny»* szerkesztősége. Ára 2 frt.

Régi nyelvemlék hasonmás-kiadásban. *Novum testamentum seu quattuor evangeliorum volumina lingua Hungarica donata, Gabriele Pannonio Pesthino Interprete.* — *Wy Testamentum magyar nyelven. Cum gratia et privilegio Romane Regiae Maiestatis ad quinquennium. 1596.* — Ez a kettős címmel egy régi becses nyelvemlékünköt adta ki hasonmás-nyomásban a magyar tud. Akadémia, Pesthy Gábor Új-testamentum-fordítását, mely első megjelenése évétől maig annyira elkallódott, hogy belőle ma már összesen csak négy megrongált példány ismeretes. A magyar nyelvstudományr nézve különösen becses a Pesthy-féle biblíának ezen új kiadása, mely hogy az eredetinek mindenben az utolsó betűig hű másolata. arról a kiadás gondozója, Szilády Áron kezeskedik, ki a vaskos kötet végére becses nyelv- és irodalomtörténeti jegyzeteket csatolt. A merített papíron s az eredeti nyomtatvány izlésében készült betűkkel, címekkel és szövegközi képekkel kiállított nyomtatvány a Franklin-társulat nyomdájában készült, olyan tökéletességgel, a melynél nagyobb az ily különlegességekkel foglalkozó legelső külföldi nagy műintézetek sem dolgoznak. A kiadvány a m. t. Akadémia könyvkiadó-hivatalában szereshető meg.

Fraknói Vilmos: *A magyar királyi kegyuri jog Szent Istántól Mária Teréziáig*. Ily címmel jelent meg a jeles szerző legújabb történeti tanulmánya a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában. Fraknói e most különben is kétszeres fontosságú kérdést

nagy készséggel s rendkívül sok adattal tárgyalja, mindenütt tekintetbe vévén a kegyuri jog messzemenő összeköttetéseit a hazai élet különféle jelenségeivel s azok okával és következményeivel. A vatikáni levéltár erre vonatkozó adatait egyetlen magyar műben sem használták még föl, s Fraknói annál értékesebb munkát végzett, minél házagosabban voltak eddigi ismereteink épen a XV. századot illetőleg, a melynek adatait a jeles tudós csak most sikerült felkutatnia, mióta XIII. Leo pápa rendelkezése következtében az úgynevezett *data-riai* levéltár a vatikáni levéltárba kebelezetett. A datariai levéltár eddig majdnem megközelíthetetlen volt, s csak néhány év óta lett lehetséges a

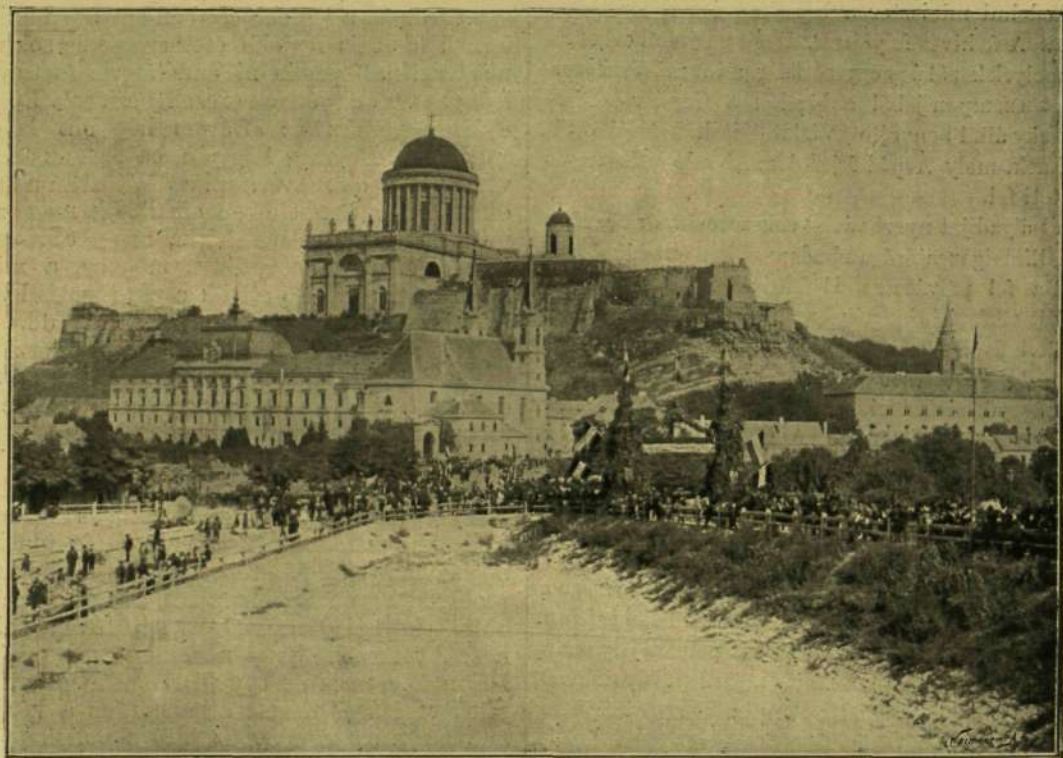
kegyetlen arcával. A megjegyzések rendszeren magát a tárgy bizarrságát illetik. Az erőt azonban elismeri mindannyi.

Az operaszínházról. A *«Tamora»* eredeti opera első előadását e hó 4-ikére, a királyi születésnapjára volt kitűzve. A jelmezes főpróbát már okt. 2-ikán megtartották belőle. *«Tamora»* szerzője *«Elbert»* Imre 32 éves fiatal ember, a budapesti zeneakadémiában tanult, melynek jelenleg tanára. *«Tamora»* szövegét *Várady Antal* írta, hasonló című drámája után. — Gróf Zichy Géza, az opera volt intendánsa, benyújtotta *«Alár»* című négy felvonásos romantikus operáját. Az operának úgy szövegét, mint zenéjét gróf Zichy Géza írta.

A pécsi színház megnyitása. A pécsi új színház október 5-én fényes ünnepélyvel nyitják meg.

AZ ESZTERGOMI ÚJ HID A FELJÁRÓJÁRÓL NÉZVE.

ESZTERGOM A DUNA FELŐL.

Weinwurm Antal fényképe.

benne való kutatás. Fraknói azonnal felhasználta a kihalozó alkalmat s eddig teljesen ismeretlen adatokkal gyarapította a kegyuri jog irodalmát, a melynek e mű egyik dísz. A munka 559 lapból áll; ára 5 frt.

Báthori Erzsébet, Csók István nagy festménye, szept. 29-ike óta van kiállítva egymaga a műcsarnokban s egy hónapig marad ott. A közönség érdeklődéssel nézi a képet, s a kritika is elismeréssel nyilatkozik festője tehetségéről, mely előre tör és becses tulajdonokkal bíztat. Az egész jelenet a havas várudvarral, komor téli hangulattal, az alakok domboriságával, mozgalmas csoportjával, eleven színeivel, plasztikájával igen élénk hatású. A kép legszebb részei: az előtérben levő vöröshajú lány, kit a kegyetlen asszonyok megragadnak, hogy Báthori Erzsébet elé hurcolják; de még inkább maga Erzsébet; ez mesterleg festett alakja a képek,

Budapestről is többen elmennek; ott lesz több miniszter is, továbbá gr. Festetics, a nemzeti színház igazgatója, Nádasy Ferencz rendező. A megnyitó előadás műsora: 1. *Megnyitó zene*, ez alkalomra írta Serly Lajos. 2. *Ebvedés*, drámai prolog. *Várady* Antaltól 3. *Férjekar*, előadja a híres pécsi dalárda. 4. *A harag*, dramolett. 5. *A szultán első felvonása*.

MI UJSÁG?

Az udvar Gödöllőn. A királyné e hó 2-án reggel Gödöllőre érkezett. A király e hó 6-án jön meg s innen indul *Zágrábba* okt. 13-án. Három napi ott tartózkodás után ő felsége ismét Gödöllőre tér vissza, hová akkor *Gizella* főhercegnő is megérkezik.

A királyi arcképe. A miniszterelnöki palota számára b. Bánffy Dezső miniszterelnök Márk Lajos fiatal festőnél megrendelte a király arcképét.

József főherceg gyászoló családja e hó első napján *Kis-Jenőre* érkezett, hogy az *álgai* erdőben megtekintsék azt a szomorú helyet, hol László főherceg halálosan megsebesült. József főherceget, Klotild főhercegnőt és *Mária Dorothea* főhercegnőt megérkezésükkor a községbeliek a kastély előtt fogadták néma tisztelettel. A fenségek e hó 2-ikán délelőtt megjelentek a templomban, hol ifj. Oltványi Pál plebánus gyászmisét mondott. Az uradalmi tisztviselők, a hatóságok és nagy közönség vett részt az egyházi ájtatosságon. Az isteni tisztelet után a főherceg magához hívta mindama gazdatisztet, a kik a gyászos emlékü vadászaton részt vettek s még egyszer elmondatta velük, hogy miképpen történt a szerencsétlenség. Aztán az *álgai* erdőbe mentek ki, a végzetes helyre. Itt József főherceg kápolnát fog építtetni, melyben László főherceg halála napján minden évben gyászmisét tartanak.

továbbá *Gräzenstein* államtitkár, *Schmidt* kiállítási igazgató. Az ismerkedés után hideg vacsorához ültek, s a hangulat és érzés nem sokára felkőszöntökben nyilatkozott. *Rákosi* Jenő először a királyi családot éltette, aztán német nyelven a vendégeket, a nemzetközi sajtót. Dr. *Winternitz* Jakab a *«Concordia»* elnöke mondott köszönetet a szíves fogadtatásért s üdvözlét Magyarországnak. *Szepc-pánszky* Alfréd, a külföldi sajtó bécsi szindikátusának elnöke, *Meisner* Johannes, a *«Kölnische Zeitung»* munkatársa, *Frey* Gyula, alondoni *«Standard»* bécsi levelezője hangoztatták ezután a rokonszenvet és barátságot. *Kenedi* Géza szerkesztő pedig felolvasta Jókai levelét, melyben betegeskedésével menti magát, hogy jelen nem lehet. *Rákosi* Jenő még a minisztereket éltette, mire *Dániel* Ernő miniszter mondott köszönetet a sajtónak s képviselőire ültetett poharát. B. *Bánffy* Dezső miniszterelnök, ki megköszönte az Otthonnak, hogy alkalmat adott a külföldi sajtó látogatására. Vacsora után a miniszterek, a vendégek, az Otthon tagjai még hosszasan beszélgettek, s a társaság csak éjjel-kor oszlott szét.

Ludvig Gyula.

Vörös László.

Gróf Széchenyi Pál.

Bárá Bánffy Dezső.

Perczel Dezső, Gróf Bethlen Balázs.

VISSZATÉRÉS AZ ESZTERGOMI HIDAVATÓ ÜNNEPELYRŐL.

Weinwurm Antalnak a hajó földszetén felvett fényképe.

Külföldi hírlapírók Budapesten. Az Otthon írói kör meghívására október elsején Budapestre érkezett a bécsi sajtó számos képviselője, a külföldi lapok bécsi levelezői, a *«Concordia»* bécsi hírlapíró-egyesület elnöke. A jövő évi milleniumi ünnepek, a kiállítás iránti érdeklődést kívánta biztosítani az Otthon a meghívással. A kormány és a kiállítás igazgatósága is csatlakozott a szíves fogadtatáshoz. A vendégek a kiállítás előkészületeinek megtekintése után az Al-Dunára utaztak, hogy a Vaskapu szabályozását is megtekintsék.

Október elsején este érkezett meg a nagy társaság a bécsi gyorsvonattal. Az Otthon részéről *Rákosi* Jenő jelent meg a kör tisztviselőivel fogadtatásra, valamint *Schmidt* József, a kiállítás igazgatója. A szíves üdvözlés után a *«Pannonia»* fogadóba hajtat-
tak, aztán pedig 10 órára az Otthon helyiségébe születtek az estélyre. A kormány tagjai személyes megjelenésükkel ismerték el a sajtó szerepének fontosságát, a mi a vendégekre igen jó hatást tett. Többen közülük, már egy mult alkalommal is voltak e körben, s akkor is ott találták Wekerle miniszterelnököt, Lukács és Eötvös minisztereket. Most b. *Bánffy* miniszterelnök, *Dániel* kereskedelmi miniszter, *Perczel* belügyminiszter *Wlassics* közoktatásiügyi miniszter mentek el az írók közé,

Másnap történt meg a körültekintés a városban és a kiállítás területén. Kezdődött a muzeum és Munkácsy honfoglalási képének megtekintésével, aztán az új országházat nézték meg; onnan a városligethe hajtottak Peszt körképéhez, innen pedig a kiállítás területére, hol *Schmidt* igazgató fogadta a vendégeket. A debreczeni csárdában magyáros reggeli várt, melyet barátságos felkőszöntések fűszereztek. A kiállítás épületeinek megtekintése után Vágó milleniumi menetének színes vázlatát nézték meg. A délelőtt folyamán b. *Bánffy* miniszterelnökkel is tisztelegtek, megköszönve a figyelmet és szíves látást, melyben a kormány részecskítette őket. Esti 6 órára a kiállítás igazgatóságának épületében gyűltek össze lakomára, melyben *Dániel* és *Perczel* miniszterek is részt vettek. *Dániel* Ernő köszöntötte fel a vendégeket, a kik a béke ünnepének előkészületeit jötték megnézni. *Spiegel* Edgár, a bécsi *«Extrablatt»* főszerkesztője meghatottsággal mondott köszönetet a fogadtatásért. Lelkesedéssel nyilatkozott a Budapestet látott dolgokról. A milleniumi kiállítás még fokozni fogja a magyar nemzet dicsőségét. Felköszönté a kereskedelmi minisztert, az Otthon tagjait és elnökét, a kiállítás igazgatóját. *Singer* Vilmos, a N. W. Tagblatt főszerkesztője, lelkes szavakkal Magyarországot ünnepelte. *Perczel* Dezső belügyminiszter is beszédet mondott — mint ő maga mondá — tolnai sváb dialektusban. Beszéltek még: *Szepc-pánszky*, a

külföldi hírlapírók bécsi egyesületének elnöke, *Bewling*, a *«Journal des Debats»* bécsi levelezője (igen kedvesen a távollévő miniszternek köszöntötte fel), *Falk* Miksa, *Horvath* Gyula képviselő s többen a külföldiek közül.

A lakomáról a *«Népszinházba»* mentek. A *«Szultán»* operetből látták egy felvonást. Előadás után a vendégek elbucsztak kihajtottak a vasúthoz, hogy a Vaskaphoz utazzanak. E hó 3-ikán reggel 7 órakor érkeztek Orsovára, a hol szintén a legbarátságosabb fogadtatásban részesültek s elkallan-
zolták őket a korona-kápolnához; majd hajóra ülve a Vaskaput és Ada-Kaleh szigetet nézték meg. Az ebéd Orsován volt. Délután a Kazán szorosba hajóztak s késő este utaztak vissza, e hó 4-ikén *Szegeden* állapodván meg.

A hírlapírók nyugdíjintézetének b. *Bánffy* Dezső miniszterelnök ezer forintot adományozott, dr. *Országh* Sándor pedig ezer koronát.

A jelesek emléke. *Vásárhelyi* Pál hírneves mérnök szülőházát Szepes-Olasziban a magyar mérnök- és építész-egylet emléktáblával jelölte meg, melyet okt. 6-ikán lepleznek le. — *Faludi* Ferencnek, a mult századbeli költőnek *rohonczi* lakóházára is emléktáblát illeszt a kegyelet. — Komáromban e hó 13-ikán avatják föl *Boöthy* Lászlónak, a hatvanas évek jeles és korán elhunyt humoristájának szülőházán az emléktáblát, melyet az elhunyt dom-
borművész arcképe is ékesít. Ez Kiss György szobrász műve. Komárom városa a leleplezés ünnepére meghívja a Kisfaludy- s a Petőfi-társaságot, valamint az *«Otthon»* kört is. A vármegyeház dísztermében Vadnai Károly olvas fel emlékeztetéseket az elhunyt íróról, aztán pedig Erdélyi Pál tart emlékbeszédet. A leleplezés szertartásán pedig előbb Jókai Mór fog szólni, aztán Tuba János, Komárom képviselője.

Két új apát. Dessewffy Sándor csanádi püspök dr. *Szentkúty* Jenő történetírót, a tud. akadémia tagját ugri apátnak, *Kristofcsák* János új-aradi plebánost lekéri apátnak avatta fel.

—x Keresztély Sándor mintazongoraterme Budapest, Váci-körút 21. sz. alatt, körülbelül 100 db zongorát és pianót tart raktáron, legkittünőbb szakszerű választékban; a hol mindenki teljes megelégedésre szeresheti be szükségleteit.

HALÁLOZÁSOK.

Özv. farádi VERES PÁLNE, szül. Beniczky Hermin, az orsz. nőképző-egyesület elnöke, a központi Fröbel-negylet s több negylet, valamint a nőgrádi tantestület disztája, meghalt szept. 28-ikán, élt 80 ik évében Váczy-Hartyánban. A nevelésügy egyik buzgó előmozdítója volt, s főleg a nőnevelés ügyében szerzett maradandó érdemeket. Az országos nőképző-egyesület, az ország egyik legvirágzóbb intézete és iskolája, mely neki köszöni alakulását, ebben az évben már három erős támaszát veszítette el: Szatmári Király Pálnét, Gönczy Pálnét s most Veres Pálnét. Az elhunytak igazi érdeme azonban, hogy ez az intézet már az ő közvetlen támogatásuk nélkül is szilárdan áll, mint rendezett örökség. Már a hatvanas években fáradozott Veres Pálné, Nógrád megye érdemes néhai alispánjának felesége, hogy a fővárosban a serdülő lányok számára s a nyelvtudás mai foka szerinti intézet alakuljon. 1868 végén adott ki egy rőpiratot, melyben a nőnevelés kérdését fejtegette s e cselebből 1869 elején értekezletet hívott össze. Ezen az értekezleten született meg az Országos Nőképző Egyesület, a melynek Veres Pálné megalakulása óta elnöknője volt. Életének egyik legszebb napja volt az, a melyen két esztendővel ezelőtt az egyesület jubilaris közgyűlésén elnökölhetett. A királyi koronás érdemkeresztrel tüntette ki közel harminczéves fáradozásait, s a mikor a királyné két évvel ezelőtt sorra látogatta, a főváros nevezetesebb intézeteit, Veres Pálné hallotta a felségess asszonytól a legelismerőbb szavakat. Tévénny és nemes életének áldásos hatásai őrzik emlékét. Működését, fáradozásait lapunk több ízben méltányolta, s arcképét is közölte, legutolszor az 1893-iki 13-ik számban, a nőképző egyesület jubileuma alkalmából.

Hercege ODSCALCHI GYULA, a főrendiház tagja, volt országgyűlési képviselő, meghalt szept. 29-ikén 67 éves korában, Zsámbokon. Az eredetileg olasz főúri család megmagyarosodott ágának igen ismert alakja volt, testvérével, Odscalchi Arthur herceggel, a történetbuvírral, ki ma is szívósan ragaszkodik a magyar viselethez. Odscalchi Gyula a főváros legismertebb alakjai közé tartozik, s alkalmasint mindenki ismerte a színházról, sétáló helyekről. A politikában vagy nyilvános életben nem igen szerepelt, noha több ízben volt képviselő. 1828-ban Pozsonyban született. Mint alig 20 éves ifjú, nemzetőri főhadnagy volt Nyitra megyében és részt vett a szabadságharoz küzdalmeiben. A szabadságharoz után családjával Svájcba ment és 1850-ben hazatért. 1855-ben nőül vette Degenfeld Anna gróf-

nőt, Tisza Kálmáné nővérét. 1860. és 1865-ben a nyitra-zsámbéki kerület választotta képviselőjévé; a balközépnek volt tagja s a füzöi után a szabadelvű-pártihoz csatlakozott. 1878-1887-ig a nagytapolcsányi kerületet képviselte. A felvidéki magyar köznevelődési egyesület elnöki tisztét is viselte. Betegsége következtében a nyarat Marienbadban és Karlsbadban töltötte s nehéz betegnek vitték Zsámbokra. Fia, hg. Odescalchi Géza, néhai gr. Andrássy Manó leányát vette nőül.

PASTEUR holttestét Villeneuve l'Étangból Párisba vitték. A család bejegyeztette, hogy a nagy tudóst az állam temesse el, de ellenezte, hogy hamvait a Pantheonban helyezték el. A családhoz a világ minden részéről érkeznek részvétet kifejező táviratok. A Párisban fölléltott ravatalt koszorúkkal halmozták el, s a koporsót folyvást nagy tömegek keresték föl. A temetés e hó 5-ikére volt kitűzve.

SZENDREY IGNÁC temetése szept. 28-ikán ment végbe a Sándor-utcai halottak házból, s a kiterjedt rokonság, a jó ismerősök és az irodalom számos képviselője jelent meg az agastyán végtesztességén. A koszorúk közt volt unokájának Gyulai Kálmánnak oly koszorúja, melyet az öreg úr által Leányfalván ültetett gyümölcsfák galyából kötött. Az egyházi szertartást Kanovics Józsefvárosi apátplebánus végezte. Az elhunytat a kerepesi-úti temetőben helyezték örök nyugalomra.

Elhunytak még a közlebbi napokban: Felső-őri EÖRNY ÉLKE, Ungvár város főjegyzője, 46 éves korában, Ungvárott. — BEER KÁLMÁN, Debreczen rendőrkapitánya, 1867 óta állott a város szolgálatában s egyike volt a legbüzsőbb hivatalnokoknak. — MINÁLIK JÓZSEF, a fővárosi bajnok-utcai elemi iskola tanítója, 40 éves korában, hosszas szenvedés után, Gleichenbergben. — Id. MAJOR JÁNOS, szegvárdi gazdag földbirtokos, a ki arról volt nevezetes, hogy az első felszabadított jobbágy volt Magyarországon, 72 éves korában. — MISZLÁNOS ISTVÁN, régi honvéd, Temesvárott. — ZÁGONI GÁBOR, műegyetemi hallgató, Zágonyi Gábor kir. közjegyző fia, 20 éves korában, Nagy-Szebenben. — NEY EDE, fővárosi kereskedő, a Ney Ede és Társa cég volt tagja, 59 éves.

ÖZV. PSCHERER MIKLÓS, szül. Rigler Josephine, 69 éves korában, Budapest. Az elhunyt dr. Verebely László ismert fővárosi orvos anyósa volt, s kiterjedt rokonság; a Pscherer, Kacsóvics, Verebely és Hermann családok gyászolják. — ÖZV. PERES JÓZSEF, szül. zsarnói Gaál Mária 73-ik évében, F.-Örön. Két fia gyászolja: Peres Sándor ismert paedagogus és író s önképző-intézeti igazgató tanár Budapest. Károly pedig állami iskolai vezértanító. — HANKUS ISTVÁN, szül. Bálint Ilona, a ráczkevei községi jegyző felesége, 23 éves korában, Kővágó-Örsön. — ÖZV. BIRÓ BÉLA, szül. Komjáthy Borbála, Isaszeghen.

Előfizetési árak évnegyedre:

A Vasárnapi Ujság 2 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság, a Világ-
krónika-val együtt 2 frt 40 —
A Vasárnapi Ujság, és a Politikai
Ujdonságok 3 frt —
A Vasárnapi Ujság, és a Politikai
Ujdonságok, a Világkrónika-
val együtt 3 frt 40 kr.

A Vasárnapi Ujság, regénytárában most folyamatban levő két regény eddig megjelent részeit októberben belépő új előfizetőinknek megküldjük, ha ez iránti kívánságukat kiadóhivatalunknak megírják.

A Vasárnapi Ujság, társalapja, a most már 41-ik évfolyamában lévő Politikai Ujdonságok, előfizetői e nagy terjedelmű hetilap mellett a Magyar Gazda, című gazdasági és kertészeti képes lapot ingyen kapják.

Az előfizetések a Vasárnapi Ujság, és Politikai Ujdonságok, kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

Szerkesztői mondanivalók.

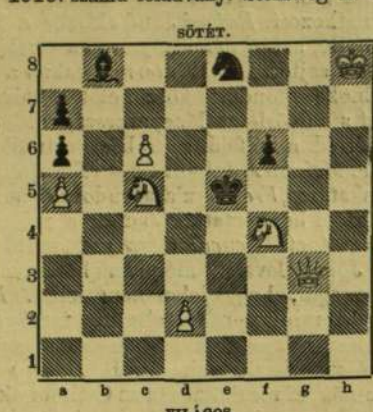
Imánk. Ha megállhatnánk. Születésem napján. Versiben tehetéset látunk, csak hogy a modorosság, erőteltettség megromítja tehetőségét. Több természetesség, több egyszerűség, ez az, a mit nem ajánlhatunk eléggé. Az ilyen képtelen képek és nagy mondasok: «Simogasd el lágyan homlokodnak lángját, «Més tűzét gyújtott fel velőmnek szilánkját, «Nem szagatom én már tisztókat az égnek stb., még külön verseket is köpeznek volnának megromítani. A fülsejtő magyartalan «nem-e» is előfordul az egyikben: «Nem-e bűnös ajkam, szemem nem-e vétett?» e helyen «nem bűnös» ajkam, nem vétett-e szemem?»

Alkonyat. Úz hajt az az élet. De ezek még csakugyan «szegnek»; de szerző talán még majd érettebb gyümölcsöt is nyújt.

Nem közölhetők: A holdnak meséje, Jolánkához. Az vagy te.

SAKKJÁTÉK.

1915. számú feladvány. Steinweg R.-tól.

Világos indul s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1905. sz. feladvány megfejtése Galitzky W. A.-tól.

Világos. Sötét.
1. Hc4—d2 ——— Kc6—e5
2. Kc7—f7 ——— e7—e6
3. Hd2—c4 ——— Kc5—e4
4. Bc3—d3 ——— e6—e5
5. Hc4—d6 mat.

Az 1906. sz. feladvány megfejtése Hlineny J.-tól.

Világos. Sötét.
1. Fe5—b8 ——— Hc1—c2 (a) 1. Fd5—c3 (b)
2. Vd8—d5 ——— Kc4—d5: 2. Hc8—e7 ——— t. sz.
3. Fe4—b3 mat. 3. V mat.

Világos. b. Sötét.
1. Vd8—c7 ——— t. sz.
3. V v. H mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Bördög J. — Stefankó L. — Tiszafüreden: Fischer Soma. — Berhidán: Scheiber Adolf. — Bihar-Udvarin: Tomm Béla. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság, 38-ik számában közölt képtalány megfejtése: Menjünk vadászni.

Heti naptár, okt. hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Ország	Israelita
6 V. F. 18 Rózsafüz.	17 Brúnó	24 A 18 Tok. sz.	18
7 H. Ágost hr.	Andiá	25 Eufrozina	19
8 K. Brigitta üzv.	Brigitta	26 Ján. m. hit.	20
9 S. Dénes p.	Dénes	27 Kallixtrát	21 H. rab.
10 G. Borg. Ferenc	Gedeon	28 Kariton	22 Sch. az.
11 P. Placidia sz.	Placidia	29 Királyrem.	23 Sim. th.
12 S. Miksa p. vt.	Miksa	30 Gergely p.	24 S. Beres.

Hold változás. C. Utolsó negyed 11-én 3 ó. 34 p. d. u.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Báti selyemszöveteket 35 krtól 14 frt 65 krtól méterenként — valamint fekete, fehér, színes, Honneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krtól méterenként — sima, csikos, kockázott, mintázottak, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatban) postabőr és vámentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. — Svájcba címzett levelekre 10 kros. levelező-lapokra 5 kros. bélérgyagasztandó. — Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. 6045

Gummiárak, betegápolási eszközök söröktől (összerak F. Bergerand párisi gyártó) legelőnyösebben beszerezhetők Polgár Sándor egyetemi közteszerésnél, Bpest, Erzsébet-körút 50.

Testi fájdalmakon sokan jó kedvük által humorral tüntetik magukat. De ez soká nem segít, különösen rheumatikus fájdalmaknál más segítség után kell nézni. E fájdalmak ellen egy szerre figyelmeztetnek bennünket, a mely igen ajánlatosnak tűnik fel. Ezen szer a Kwida. Ferenc János kornenburi kerületi gyógyszerész, cs. és kir. udvari szállító által előállított készvény-fluid, mely főzomak, izom és izom-szalak merevülései és görösök ellen, továbbá erősítő, elő- és utóerősítőnek nagy fájradalmak, hosszú gyaloglások stb. alkalmazásával sikeresen alkalmaztatik. Sok elismerés levél és okmány áll: e szer hatásáról betekintés végett rendelkezésre.

Ujdonságok

NOI SZÖRMEÁRUKBAN,
URI VÁROSI BUNDÁK
ÉS URI UTAZÓ BUNDÁK
dús választékban készleten. Megrendeléseket mérték szerint pontosan és szolidan csakúgy mint szomszédokunk szomszédokunk szomszédokunk Budapest, Deák Ferenc-utca 19. szám.

Vese, köszvény és hólyagbántalmak ellen, továbbá a légző- és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által a

Lithion-forrás
Salvator
sikeresen rendelve lesz.
Diuretikus hatása!

Kellemes ízű! — Könnyen emészthető!
Kapható ásványvízkezelőkben és gyógyszerárakban.
A Salvator-forrás igazgatósága Eperjesen.
Budapestben főraktár EDESKUTY L. úrnál.

Kinek van szeplője?

vagy bármilyen folt, vagy pattanás az arcon? Az teljes biztonsággal fordulhat annak eltüntetése végett a világhírű Serail arczenőcsőhöz,

mely nemcsak eltávolít mindenféle bőrtisztítást, hanem az arcbőrt vakító fehérre, tisztává és üdév teszi. — 1 tégely ára 70 kr. — Postán franko küldve 1 frt 5 kr. — Szappan hozzá 1 drb 30 kr.

Kapható Budapest: Török József gyógyszerész úrnál és minden magyarországi gyógyszerárakban.

Rozsnyay Mátyás gyógyszerész, Aradon.

Mack-féle reichenhalli fenyőtű-olaj

legűn, párlat, 35 év óta Ausztria-Magyarországon legjobban bevezetve, orvosilag ajánlva, mint kitűnő belégző és bedörzsölő szer és szoba-illat: eredeti üvegekben ára 60 kr., s a gyógyszerárak- és drogeriákban kapható.

Cs. és k. 12. sz. szekerész-szakasz.

ad E. V.-C. 296. sz.

Hirdetés.

1895 október 21. és 22-én, mindig reggeli 8 órától kezdve, Nagy-Szebenben, a Hermann-téren (a nagy gyalogsági kaszárnya előtt), a szekerész-csapatnak körülbelül 210, többnyire fogathoz használt, kimustrált kincstári lova, árverés útján elárúsítatik.

A lovak a legtöbbet igérőnek, azonnali készpénzfizetés s az esedékes szabályszerű bélyegilleték letétele mellett, adatnak át.

A cs. és k. 12. szekerész-szakasz eladási bizottsága.

Saját gyártmányú pedálos cszimbalom, hegedű, harmonika, fuvola stb. hangszereket árvereztetek külföldi. Csímbalom-lakola, Irtó Kulitfal J. szent-tanár, ára 250. Tülnök-lakola 1 frt. Csímbalomoktól folytatás minden bűnös 2-szer jelenik meg kiadásomban, előfizetés egy évre 4.80 Horváth István, 6 cs. és k. 12. szekerész-szakasz, Budapest Erzsébet-körút 2. és Kerepesi-út 46.

Schering-féle Condurangobor

újabb időben ittál gromorborokban, gromorborok (gromorbor) esetében, mint enyhítő szer a legelőnyösebb alkalmazásra talál.

Schering-féle Pepsin-essencia

dr. Liebreich Oszkár tanár utasítása szerint. Emésztési savak, az emésztés renyhessége, zaha (gromorbor), a gromor elnyelődése, erős és lágyon mériktettség következménye stb., ezen kellemes ízi essencia segítségével rövid idő alatt megszüntethető.

Schering's Grüne Apotheke, Berlin N.

Raktárak Ausztria-Magyarország legelőnyösebb gyógyszertárakban és nagyobb droguata-lakolokban. 6019

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgyor : a
VELOUTINE
Különleges Riasper
RISZUTTAL VERVITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

Ch. Fay Veloutine, eredeti minőségben kapható. Vértessai Sándor udvari illattára, Kristóf-tér 8. Budapest.

Kézimunkákat
minden gére-ban, valamint minden létezőtől hozzávaló, kiegészítő cikkeket ajánl
WALD GYULA
Budapest, VII., Király-utca 21. sz.
Kézimunka-gyár és rajztárem. Legrégibb tálat ezen szakmában. Jótállás mellett mosható és színtartó hímzőselyem 12 motring 30 kr. Gazdagon illusztrált árjegyzék ingyen és bérmentve.

MAGYAR OSZTÁLYSORSJÁTÉK.

31499 nyeremény minden levonás nélkül,
Főnyeremény 1 millió korona
Összes nyeremények 5 millió 600,000 korona
Első huzás 16—19. október
I-ső osztály sorsjegyek

Sorsjegyek mind a két huzásra
Vidéki megrendeléseknél posta díj és huzási jegyzékért 30 kr. beküldendő.

WAIZENKORN K. és FIAI váltóház
Budapest, V., Wurm-utca 3.

Főnyeremény 1 MILLIÓ korona MILLENIUMI OSZTÁLYSORSJEGYEK

első huzás már október 16—19-ig.

31,499 készpénznyeremény. — Minden 3-ik sorsjegy nyer.

Eredeti sorsjegyek az első huzásra:

1 egész 1 fél 1 tized 1 huszad
20 frt 10 frt 2 frt 1 frt

Vidéki megrendeléseknél 15 krajczár postadíj küldendő.

SKUTS ÉS WEISS

banküzlet, Erzsébet-tér 18. Sas-utca sarok.

Hazai ipar.

LELECZY SÁNDOR
zongora- és pianó gyára
Kossuth Lajos-utca 15. sz.
Gyár: Dandár-utca 26. sz.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A besorozott.

História 1850-ből.
Irtó
Vadnai Károly.
Kiadja a Kisfaludy-társaság
Ára füzve 80 kr.

Tessék mindig határozottan kérni:
LIEBIG Company
hus-kivonatát.
A valódiság és jószág igazolásul főleg tessék figyelni a feltaláló névására kék írásban. Alkalmas húsleves pillanat alatt készítésére, levesek, főzelékek, mártások és mindennemű húsételek javítására. Kitűnő erősítő szer betegnek és időseknek.

MATTONI-FÉLE
GISSHUBLER
TERMÉSZETES
SAVANYU-KUT

Kwida-féle
Köszvény-olaj
Készítve a legelőnyösebb módok és pedálos cszimbalom 60 krtól. Készítve a legelőnyösebb módok és pedálos cszimbalom 60 krtól. Készítve a legelőnyösebb módok és pedálos cszimbalom 60 krtól. Készítve a legelőnyösebb módok és pedálos cszimbalom 60 krtól.

LUSER L.-féle turista tapasz.

Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem, szemölcs és talp, valamint a sarok bőrkeményedései, továbbá mindennemű bőrelszarusodás ellen. A hatásért jótállás vállaltatik.
SCHWENK L.
gyógyszerész
MEIDLING — BÉCS.
Csak akkor valódi, ha minden használati utasítás és minden tapasz a mellettes védjeggyel és aláírással el van látva, azért is erre ügyelni kell.
Gyógyszertárakban vásárlandó.
Főraktár: Budapest, Király-utca 12. szám
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerárakban.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Jury-tag és több kiállításon kitüntetve.
BUCHHALTER-féle
 első magyar mű- és vegytisztító intézet
 Budapest, Ferencz-körút 20. sz.
 Férfit és női ruhák, csipkék, függönyök, szőnyegek és minden e szakba vágó cikkek a legutányosabban tisztíttatnak.

Posta ertesítés után a ruhát hához küldünk és vissza küldjük.

Fényképészeti készülékeket
 műkedvelők számára, legújabb
 uti-távcsöveket a tirage rapid,
 kitiűő szemüvegeket megvizsgált
 maximal-lázmérőket, Ane-
 roid (légsúlymérőket) szabadal-
 mazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI ÉS TÁRSA.

FÖLDVÁRY IMRE
 férfidivat- és fehérmű-raktára.
BUDAPEST,
 IV., Koronaherczeg-utca 11. sz., a főposta mellett és
 VII., Kerepesi-út 9., a Pannónia mellett.
 Saját szabászat. — Telefon. — Árjegyzék bérmentve.
 Cségem össze nem lévőszendő Földvári J. (Jakab) céggel.

Eisenschiml és Wachtl
 Budapest, Váci utca 12
 Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
 Legnagyobb raktár mindenféle fény-
 képészeti gépek és készülékekkel.
 Alapítva 1856. — Többesör kitüntetve.
 Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Uj! A fotografálás elemei. Ár 2 ft.

A „Budapesti Czim és Lakjegyzék“
 legközelebb sajtóba kerül. Lakás- és üzletvál-
 tozásokra vonatkozó oly tudósítások, melyek
 még a kinyomatás napjáig a szerkesztőségbe
 (VI., Egyetem-utca 4.) érkeznek, díjmentesen vétetnek fel. A hirdetésekért, külön beiktatásokért és közlemények-
 ért járó díj minden nyereséskedés kizárásával a lehető legcsekélyebbre van szabva.
 E művel kapcsolatos megrendelési s egyéb úrlapok a t. érdeklődőknek kiadóhivatalunkban bármikor kiszolgál-
 tatnak, kívánatra postán is meg küldetnek.

Gazdag tárcza- és regényrovat. Megbízható tőzsdei és
 közgazdasági tudósítások.

XXIX. Évfolyam. XXIX. Évfolyam.

EGYETÉRTÉS

Legnagyobb, legérde-
 kesebb és legkedveltebb
 politikai napilap.

Csávoleszky Lajos Kossuth Ferencz
 kiadótulajdonos főszerkesztő. főmunkatárs.

Előfizetési ára: egész évre 20 ft; 1/2 évre 5 ft; 1 óra 1 ft 30 kr. Mutat-
 ványszámot ingyen küld a kiadóhivatal, Budapest, dalszínház-utca 1.

Összeállításai tudósításai pártatlanok a magyar neműben; politikai vezérlelkűek hazánk leg-
 jobb publicisztái írják.

A „TRANSYLVANIA-SZAPPAN“ a legtisztább természeti
 termék, minden állati zsiradék és más ilyen anyag nélkül.

Egyetlen természeti szappan a világon

a mi „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappanunk! Az arc, fehérmű, selyem,
 gyapjú, gyapot és lenszövet, valamint bőrművek számára! E szappan használata
 a legkíméletesebb fehérművek mosásánál, a melyek egyszeri beszapponozásra hideg vagy lau-
 gyos vízben és kifőzésre minden zsíros piszoktól a legaposabban megtisztulnak.
 Szappanunk **semmi lugot** vagy más maró anyagot nem tartalmaz, azért használata
 a **mosó ruha nagy kímélésével jár.**

Továbbá a Transylvania-szappan kiválóan alkalmas mint **pipere-szappan** és
 mint **gyógy-szappan** a bőr különféle kiütéseinél, mint dobócse, pörsezés, a bőr felesere-
 pesedése stb.

A mi szappanunk ugyasólván **nélkülözhetetlen a posztógyáraknál**, mert a leg-
 piszkosabb, összetapadt gyapjufajokat is, egyszerű hidegvízben **megleő gyorsan** tisztára
 mossa, puhává és selymeszerré teszi, a nélkül, hogy színváltozást okozna.

Az osztr. és magy. kir. kiz. szabadalmazott „Transylvania“ hidegvíz mosó-szappan gyár
 központi megrendelő intézete:

RÁKÓCZY M. tanár, VI., Csengery-utca 39. sz.
 A hova az összes megrendelések intézendők.

Az első sorvetőgépeket Magyarországon

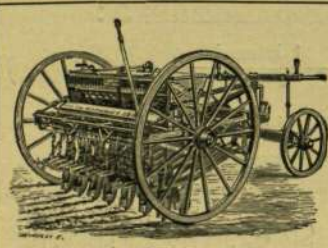
KÜHNE E.

legrégibb gazdasági gépgyára készíté Mosonban.

Eddig 16,000 darab van használatban:

„HUNGÁRIA DRILL“-nek ügynökök általi ren-
 delésénél követeljük KÜHNE E. gyártmányát.

Uj!! Hegyi sorvető: „MOSONI DRILL“

lóherecséplő, czirokecséplő gépek,
 „VENTZKY“-féle takarmán y-
 füllesztők, LAACKE-féle rét- és
 szántóföld boronák, hengerek stb.

Főraktár:
 Budapest, VI., Váci-körút 57a.
 Lemberg, All. Grodecka 10. sz.
 Árjegyzékek bérmentve.

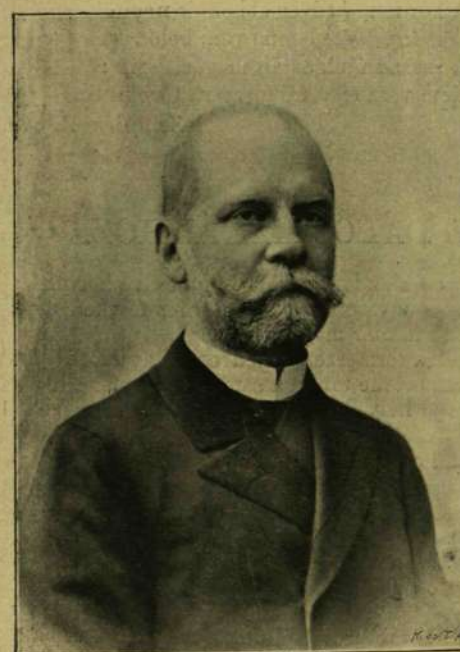
41. SZÁM. 1895.

BUDAPEST, OKTÓBER 13.

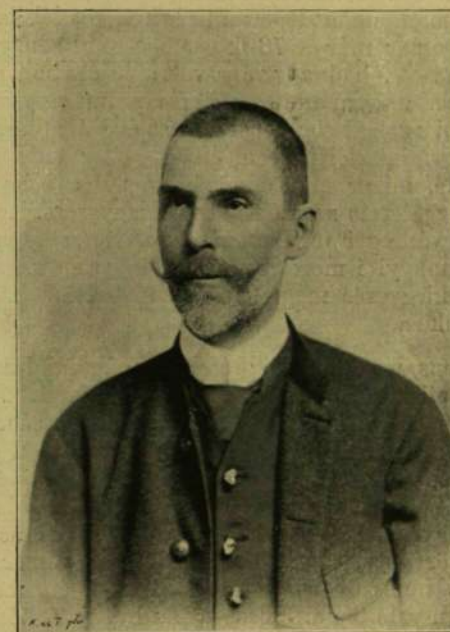
42. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 ft
 POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre — 6.

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ft
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.—
 Kivételtől előfizetéseket a postaiag meghatározott viláldíj is ontolandó.

BILINSKI LÉO,
 pénzügyminiszter.

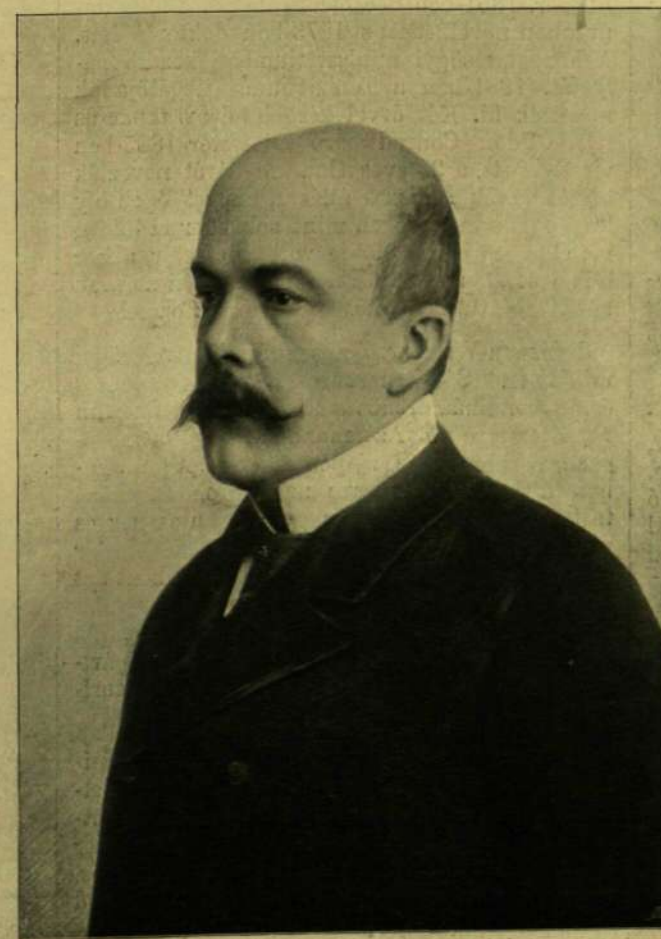
GRÓF LEDEBUR JÁNOS,
 földmívelésügyi miniszter.

BÁRO GAUTSCH PÁL,
 közoktatásiügyi miniszter.

GRÓF GLEISPACH JÁNOS,
 igazságügyi miniszter.

GRÓF BADENI KÁZMÉR,
 miniszterelnök.

BÁRO GLANZ HUGÓ,
 kereskedelemügyi miniszter.

AZ ÚJ OSTRÁK KORMÁNY TAGJAI.

Az államilag engedélyezett

MAGYAR
OSZTÁLYSORSJÁTEK

HEINTZE KÁROLY, fő-elárusító

Vidéki megrendelők kéretnek postadíjért 10 fillért, ajánlott levelekért 30 fillért és a sorsolási tudósítókért 20 fillért küldeni.

Sürgöny-czim: Lottoheintze, Budapest.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, IV., Egyetem-utca 4. szám.)

Első huzás már 1895 október hó 16–19-ig.

31,499 pénznyeremény

5 Millió 600,000 korona
 összértékben.

Legnagyobb nyeremény
 a legkedvezőbb esetben **EGY MILLIÓ korona.**

Eredeti sorsjegyek az I. osztály részére: $\frac{1}{40}$ egész $\frac{1}{20}$ fél- $\frac{1}{10}$ 1 tízed 1 huszad
 40 20 4 2 korona.

Ajánl és utánvétellel szétküld

BUDAPEST,
 Szervita-tér 3. szám alatt.